

**Vysoká škola ekonomická v Praze
Fakulta mezinárodních vztahů
Hlavní specializace: Cestovní ruch a regionální rozvoj**

Název bakalářské práce:
**CESTOVNÍ RUCH V PŘÍHRANIČNÍCH
VENKOVSKÝCH OBLASTECH ČESKÉ REPUBLIKY
A NĚMECKA**

Vypracovala: Veronika Pátková

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Martin Vaško, Solwig Langschwager

Tento projekt je podporován z prostředků Česko-německého fondu budoucnosti.



Obsah

<u>OBSAH</u>	<u>2</u>
<u>1. ÚVOD DO PROBLEMATIKY PRÁCE.....</u>	<u>4</u>
1.1. ÚZEMNÍ VYMEZENÍ	4
1.2. DEFINICE CESTOVNÍHO RUCHU.....	5
1.3. VYMEZENÍ VENKOVSKÝCH OBLASTÍ	6
1.4. ÚZEMNÍ VYMEZENÍ JEDNOTLIVÝCH REGIONŮ.....	6
1.4.1. ÚSTECKÝ KRAJ	6
1.4.2. LIBERECKÝ KRAJ	8
1.4.3. SVOBODNÝ STÁT SASKO	9
1.5. POTENCIÁL PRO CESTOVNÍ RUCH VYBRANÝCH OBLASTÍ.....	9
1.5.1. ÚSTECKÝ KRAJ	9
1.5.2. LIBERECKÝ KRAJ	10
1.5.3. SVOBODNÝ STÁT SASKO	11
1.6. CÍLE PRÁCE	11
<u>2. LEADER</u>	<u>13</u>
2.1. DEFINICE POJMU.....	13
2.2. LEADER - PROGRAM ČI METODA?	13
2.3. PROGRAM LEADER ČR	15
2.4. LEADER+ V NĚMECKU	16
2.5. ELARD (EVROPSKÁ ASOCIACE LEADER PRO ROZVOJ VENKOVA).....	17
2.6. PROJEKTY REALIZOVANÉ VE VYBRANÝCH OBLASTECH ČR A SRN	18
2.6.1. „PŘEDVSTUPNÍ“ OBDOBÍ 2004-2006.....	18
2.6.2. NOVÉ PLÁNOVACÍ OBDOBÍ 2007-2013	21
2.6.3. PRINCIPY ZALOŽENÍ A FUNGOVÁNÍ MAS	23
<u>3. INTERREG IIIA</u>	<u>26</u>
3.1. VŠEOBECNÉ INFORMACE.....	26
3.1.1. OBYVATELSTVO	26
3.1.2. HOSPODAŘENÍ	27
3.1.3. ÚZEMNÍ VYMEZENÍ DOTAČNÍCH ÚZEMÍ.....	27
3.2. DŮLEŽITÝ ASPEKT – STYK S VEŘEJNOSTÍ	28
3.3. REZERVY V OBLASTI CESTOVNÍHO RUCHU	28
3.4. ČESKO-SASKÝ PROGRAM.....	29
3.4.1. ZHODNOCENÍ PRŮBĚHU PROGRAMU INTERREG (2004-2006)	30
3.4.2. NOVÉ PLÁNOVACÍ OBDOBÍ	30
<u>4. HODNOCENÍ ZMÍNĚNÝCH PROJEKTŮ.....</u>	<u>32</u>
<u>5. ROZDĚLENÍ PROJEKTŮ – DLE OBLASTI ZAMĚŘENÍ</u>	<u>33</u>
5.1. VYBUDOVÁNÍ INFRASTRUKTURY	33
5.2. MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE	34
5.3. PROPAGACE.....	34

5.4.	CYKLOTURISTIKA	35
5.5.	SPORTOVNÍ TURISTIKA	36
5.6.	PĚŠÍ TURISTIKA	36
5.7.	ZIMNÍ TURISTIKA	38
5.8.	VZDĚLÁVÁNÍ	38
5.9.	ZEMĚDĚLSTVÍ A AGRÁRNÍ TURISTIKA.....	39
5.10.	INICIATIVY ČI SPOLKY PODÍLEJÍCÍ SE NA VÝVOJI CESTOVNÍHO RUCHU V POHRANIČÍ... 40	
5.10.1.	LANDSCHAFT ZUKUNFT E.V.	40
5.10.2.	CENTRUM NÁRODNÍHO PARKU SASKÉ ŠVÝCARSKO.....	40
6.	<u>ZÁVĚREČNÉ HODNOCENÍ.....</u>	41
7.	<u>SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ</u>	43
7.1.	LITERATURA.....	43
7.2.	INTERNETOVÉ ZDROJE	43
7.3.	PUBLIKACE	44
8.	<u>SEZNAMY</u>	45
8.1.	TABULKY	45
8.2.	SEZNAM OBRÁZKŮ	45
8.3.	SEZNAM CITACÍ.....	45
9.	<u>PODĚKOVÁNÍ</u>	46
	<u>PŘÍLOHY.....</u>	47

1. Úvod do problematiky práce

Ve své bakalářské práci se chci zaměřit především na současné možnosti a budoucí možný vývoj cestovního ruchu v příhraničních oblastech České republiky a Německa. Cestovní ruch je jedním z nejdynamičtěji se rozvíjejících odvětví, je významným zdrojem pracovních příležitostí a výraznou měrou se rovněž podílí na tvorbě HDP. Rozvoj cestovního ruchu ve venkovských oblastech je z pohledu financování podstatně složitější než v turistických centrech, vyžaduje totiž vložení četných prostředků. Po vstupu České republiky do Evropské unie budou pro ni dostupné i finanční zdroje Evropské unie. Pokud se České republice podaří dokonale se seznámit s podmínkami čerpání podpory z EU a zároveň dokáže vytvořit dobře fungující systém národní podpory, bude mít v budoucnu rozvoj venkovských oblastí zelenou.

Zvolila jsem si srovnání se systémem podpor v SRN, protože je to země České republice velmi blízká, a to jak společnou minulostí, i když ne vždy pro obě strany jednoduchou, ale také tím, že Česká republika s Německem sousedí, a to dokonce nejdelší hranicí. V Německu je čerpání podpor běžnou součástí státní politiky, takže právě v tom bychom mohli od našich sousedů získat zkušenosti a pokusit se s nimi vytvořit dvoustranné projekty, které by pomohly pozvednout úroveň cestovního ruchu a životní úroveň lidí, žijících v příhraničních oblastech obou zemí, které byly výrazně zasaženy událostmi po 2. světové válce.

1.1. Územní vymezení

Na německé straně se zaměřím především na regiony Horní Lužice (Oberlausitz) a Saské Švýcarsko (Sächsische Schweiz). Na české straně jsem si zvolila příhraniční oblasti v Ústeckém a s ním sousedícím Libereckém kraji. Důvodem, proč jsem vybrala na české straně právě tyto dva kraje, je to, že oba kraje mají poměrně vysokou zaměstnanost v priméru, poměrně velký potenciál kulturních a přírodních památek a také potenciál pro rozvoj cestovního ruchu a postupného většího zasídlování. Jedná se o oblasti, které patřily do bývalých Sudet a po jejich vysídlení zůstaly do značné míry opuštěné a zbídačené. Oba kraje, myslím si, zvolily ale poměrně dobrou strategii rozvoje a zvláště Ústecký kraj se na problematiku venkovských oblastí soustředí velmi výrazně. V obou krajích je rovněž vysoká nezaměstnanost a také vysoký podíl lidí, kteří musí dojíždět za prací, kolem 53%, což je téměř třikrát tolik, než průměr v ČR. Regiony na německé straně s těmito dvěma kraji sousedí, takže jejich možná spolupráce se nabízí. Regiony v Německu, zvláště pak

Saské Švýcarsko, jsou hojně turisty navštěvovány a díky své přírodní rozmanitosti patří mezi nejnavštěvovanější oblasti bývalé NSR.

1.2. Definice cestovního ruchu

Pod pojmem cestovní ruch si běžně představíme cestování do zahraničí a sítě cestovních kanceláří. Pro ekonomiku státu má ale cestovní ruch daleko širší význam. Má totiž zajímavou schopnost znásobovat služby, které provázejí pobyt turisty v určité zemi. Navíc cestovní ruch ovlivňuje také řadu dalších odvětví (pojišťovnictví, stavebnictví, či zemědělskou produkci). Za vše mluví sama čísla, v ČR je podíl cestovního ruchu na vytváření HDP 6%, v Německu je to 9%, v zemích EU před jejím rozšířením v roce 2004 to bylo dokonce 13,5%. Každé desáté pracovní místo v EU nějak souvisí s cestovním ruchem. Jeho výhodou je, že nabídka pracovních míst v tomto odvětví je velmi rozmanitá a umožňuje tedy pracovat v něm jak lidem s vyšším, tak i nižším vzděláním. Investice do vzniku pracovního místa jsou podstatně nižší než investice do vzniku pracovního místa v průmyslu. Navíc má toto odvětví další velmi významný efekt, a to, že umožňuje alokovat kapitál. Peníze, vydělané někde v zahraničí, jsou vydávány za nákupy českých statků a služeb.

Česká republika má sice velké množství přírodních a kulturních památek, ale většina jejích zahraničních návštěvníků o nich není informována, a také nabídka služeb s cestovním ruchem souvisejících nemůže v ostatních regionech Praze konkurovat. Praha představuje 48% podíl na celkové návštěvnosti ČR. Jaké jsou možnosti rozvoje cestovního ruchu na území ČR mapuje materiál, který podle jednotlivých obcí hodnotí tzv. potenciál cestovního ruchu. O tom, že se vyplatí do cestovního ruchu investovat, podávají důkaz země Evropské unie, jejichž HDP z cestovního ruchu i prosperita tohoto odvětví národního hospodářství čerpáním prostředků z fondů EU prudce vzrostla.

Cestovní ruch dělíme na domácí a výjezdový. Český statistický úřad má statistiky příjezdů a výjezdů a také zaznamenává, jaké výdaje uskutečnili občané České republiky na svých cestách po republice nebo do zahraničí. V ČR byly výdaje na 2. čtvrtletí 20 278 mil. a v zahraničí téměř 27 414 mil. Ve statistikách převládají jak v cestách po ČR i v cestách do zahraničí jednodenní výlety, a to především do sousedních zemí. U delších návštěv se počet přenocování průměrně pohybuje kolem 4 nocí.

Počet přenocování, výdaje na cestovní ruch a již dříve zmíněný podíl cestovního ruchu na tvorbě HDP jsou hlavními ukazateli významu cestovního ruchu pro danou zemi.

1.3. Vymezení venkovských oblastí

Hlavním úkolem bylo „vymežit venkovské oblasti na území Ústeckého kraje v souladu s metodickými postupy používanými v EU a při respektování kritérií definovaných v národních/regionálních strategických rozvojových dokumentech“ (Strategie rozvoje venkovských oblastí, str. 2). Důvodem bylo ustanovení jednotných rozlišovacích znaků venkovských oblastí tak, aby mohla být čerpána finanční podpora ze strukturálních fondů.

Byla tedy vymezena dvě hlavní kritéria – hustota zalidnění do 100 obyv./km² a velikost obcí do 2000 obyvatel.

Regiony, které jsou nazývány „venkovskými“, jsou jedním ze čtyř typů regionů se soustředěnou podporou státu. Právě pro venkovské regiony je charakteristický pokles počtu obyvatel a vyšší podíl zaměstnanosti v zemědělství. Právě pro takové regiony byly zpracovány regionální programy podpory rozvoje. Jejich cílem je vytváření nových pracovních míst, zlepšení podmínek pro výstavbu infrastruktury pro malé a střední podnikání a pro cestovní ruch. Pro potřeby těchto programů byla Česká republika rozdělena do osmi tzv. jednotek „NUTS II“¹. Na podporu celé České republiky je určen Fond soudržnosti, který poskytuje prostředky na velké investiční projekty v oblastech životního prostředí a dopravy v členských státech, jejichž HDP je nižší než 90 % průměru EU. Dle odhadů bude moci ČR z tohoto fondu čerpat prostředky až do roku 2013.

1.4. Územní vymezení jednotlivých regionů

Českou republiku a Svobodný stát Sasko spojuje společná hranice o celkové délce 454 km a pro rozvoj obou sousedních regionů hraje přeshraniční spolupráce významnou roli. Nejen diskutabilní minulost mezi Českou republikou a Německem, ale i spousta jiných aspektů, je jistě dobrý důvodem pro to, aby se neustále objevovaly nové projekty a nápady, jak obyvatele obou zemí přinutit přemýšlet nejen o samostatné české a německé budoucnosti, ale především o společné, tedy česko-německé budoucnosti. Pro začátek a přesné definování vybraného území bych chtěla geograficky jednotlivé regiony přiblížit.

1.4.1. Ústecký kraj

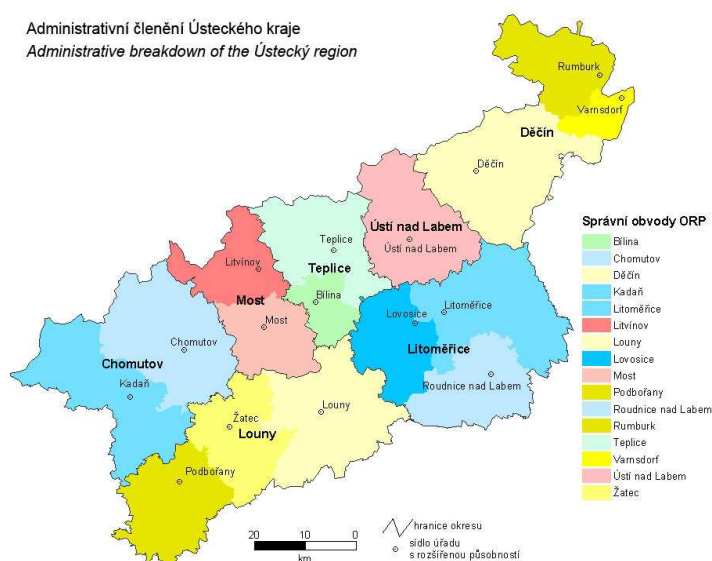
Ústecký kraj leží na severozápadě České republiky. Na severozápadě hraničí s Německem, na severovýchodě sousedí s Libereckým krajem, dále sousedí ještě

¹ Jedná se o tzv. regiony soudržnosti, do nichž proudí peníze z evropských fondů. Ústecký kraj je součástí NUTS II Severozápad, společně s Karlovarským krajem, Liberecký kraj potom patří do jednotky NUTS II Severovýchod, společně s krajem Královéhradeckým.

s Karlovarským, Plzeňským a Středočeským krajem. Ústecký kraj má rozlohu 5335 km², což představuje 6,8% rozlohy České republiky. Obr. 1

Z geografického hlediska je povrch kraje velmi rozdílný. Podél hranic je převážně hornatý (Krušné hory, Labské pískovce a Lužické hory). Na jihovýchodě kraje převládají roviny, tzv. Česká křídlová tabule, z níž vystupuje hora Říp a České středohoří (vzniklo sopečnou činností a má neopakovatelný krajinný ráz). Nejvýše položeným místem je Macecha (1113 m n.m.). Nejnižše položeným místem je naopak hladina řeky Labe u Hřenska (115 m n.m.), což je zároveň také nejnižše položené místo v ČR.

Na území Ústeckého kraje se nachází 354 obcí. Podle počtu obyvatel se kraj řadí na páté místo v České republice, podle posledního sčítání obyvatel v roce 2006 se zde k trvalému bydlišti přihlásilo 823 265 lidí, z nichž 138 060, což je téměř šestina, žije na území venkovských oblastí. Hustota obyvatel je vyšší než vykazuje celostátní průměr a liší se podle okresů. Průměrná hustota v kraji je 154 obyv./km². Nej hustěji je osídlena oblast podkrušnohorské hnědouhelné pánve, méně zalidněné jsou vyšší oblasti Krušných hor a okres Louny a Litoměřice, kde se vyskytují především menší venkovská sídla. Sídlem kraje a zároveň největší obcí je Ústí nad Labem s 94 565 obyvateli. Charakteristickým rysem kraje je relativně mladé obyvatelstvo, průměrný věk je 39 let. Pevně v důsledku poškozeného životního prostředí z důvodu těžby má kraj jednu z nejvyšších úmrtností v republice (10,6 zemřelých na 1000 obyvatel).



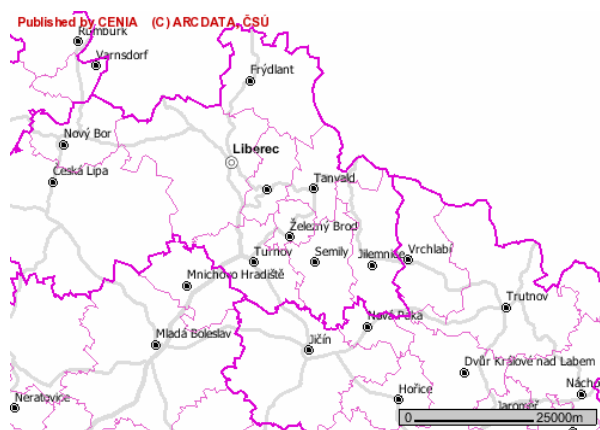
Obr. 1 – Mapa Ústeckého kraje

Zdroj: Český statistický úřad

1.4.2. Liberecký kraj

Liberecký kraj *Obr. 2* je rovněž příhraničním regionem, na severozápadě sousedí s Německem (Sasko) a s Polskem (Dolnoslezské vojvodství). V rámci České republiky sousedí s krajem Středočeským, Ústeckým a Královéhradeckým. Výhodná poloha kraje na hranici a dostatečný počet hraničních přechodů i výhodná poloha Liberce k centrům osídlení – Praha, Hradec Králové, Pardubice, Ústí nad Labem, Dresden atd. a také značný počet přírodních i kulturních památek vytváří pro cestovní ruch velice příznivé podmínky. Velikostně se jedná o nejmenší kraj ČR, má rozlohu 3163 km², což jsou pouhá 4% území ČR. Na území Libereckého kraje se rozkládá 216 obcí. Největším městem je Liberec s 94 700 obyvateli. Počet trvale žijících obyvatel v kraji je 430 769, podle posledního sčítání lidu v r. 2001. Hustota obyvatel je mírně nad republikovým průměrem, 136 obyv./km². Krajinný reliéf je značně členitý, dominantní jsou zejména Lužické a Jizerské hory, západní Krkonoše s Krkonošským podhůřím, výšková členitost odpovídá charakteristikám pahorkatiny. Nejvyšším bodem kraje je vrchol Kotel (1435 m n.m.), který se nachází nedaleko Rokytnice nad Jizerou v okrese Semily. Nejnižší položeným místem je hladina řeky Smědá (208 m n.m.) v okrese Liberec.

Klima v jihozápadní části kraje má charakter mírně teplé oblasti s průměrnou teplotou přes 7°C. Severovýchodní část je chladnější oblastí s průměrnými teplotami okolo 5°C. Vysoký je také průměrný roční úhrn srážek, místy dosahuje až 1600mm. Nižší teploty vytváří ideální podmínky pro rozvoj zimní turistiky.



Obr. 2 – Mapa Libereckého kraje
Zdroj: Český statistický úřad

1.4.3. Svobodný stát Sasko

Svobodný stát Sasko (Der Freistaat Sachsen) je jednou ze spolkových zemí Německa. Rozkládá se na východě Německa a celá jeho jižní hranice je hranicí s Českou republikou, konkrétně s Karlovarským, Ústeckým a Libereckým krajem. Na severu hraničí s Braniborskem, Saskem-Anhaltskem a Svobodným státem Durynsko, na jihozápadě s Bavorskem. Sasko se rozkládá na ploše 18 413,91 km² a žije v něm 4 301 267 obyvatel. Hustota zalidnění je 234obyv./km². Sasko se člení na tři vládní obvody a na 22 zemských okresů a 7 městských okresů. Hlavním městem Saska jsou Drážďany, krásné a kulturně velmi bohaté město s velmi pohnutou historií.

Obr. 3

Sasko je z pohledu rozmanitosti reliéfu velice rozmanitá oblast. Kolem řek se nacházejí nížiny, hranice s ČR je většinou lemována horami (Žitavské hory, Saské Švýcarsko...).



Obr. 3 – Mapa Svobodné země Saska

Zdroj: www.sachsen.de

1.5. Potenciál pro cestovní ruch vybraných oblastí

1.5.1. Ústecký kraj

Vzhledem k bohaté historii osídlení má Ústecký kraj velké množství historických památek. Z nejznámějších můžeme jmenovat románskou rotundu na Řípu, gotický kostel v Mostě, barokní zámek v Duchcově, kláštery v Oseku a Doksanech a zámky Libochovice a Ploskovic. Významné postavení zaujímají v postavení cestovního ruchu kraje i hrady a zříceniny (Pernštejn, Kamýk, Nový hrad...) V galerii v Litoměřicích jsou velmi hodnotné sbírky obrazů. Výstaviště v Litoměřicích je také celoročně využíváno pro různé kulturní i

společenské akce. Nejznámější z nich je bezesporu prodejní výstava Zahrada Čech zaměřená na pěstitelství ovoce a zeleniny. Známy je také veletrh bytového a stavebního zboží Můj dům, můj hrad a další. Z přírodních krás vévodí České Švýcarsko, které já národním parkem, Pravčická brána, skalní útvary Tiských stěn a mnoho dalších. Město Most pak nabízí především možnost aktivně strávit dovolenou. Na jeho území se nachází golfové hřiště, autodrom i dostihové závodiště.

Nezanedbatelnou roli hraje v potenciálu cestovního ruchu také lázeňství. Lázeňským centrem kraje je město Teplice s dlouholetou historií. Mezi nejslavnější návštěvníky patřili Goethe, Beethoven, Chopin, či rakouský císař František I. nebo kníže Metternich.

1.5.2. Liberecký kraj

Území kraje je velmi atraktivní, jak z hlediska přírodních lokalit, tak z hlediska kultury. Velice zajímavá je také historie celé oblasti. Liberecký kraj má tedy všechny předpoklady pro úspěšný rozvoj cestovního ruchu.

Mezi nejnavštěvovanější památky patří hrady a zříceniny (Bezděz, Houska, Trosky...) a zámky (Sychrov, Frýdlant, Lemberk...). Tradici výroby skla zachycují sklářská muzea v Kamenickém Šenově, Novém Boru a Jablonci nad Nisou. Velice unikátní sbírky v oblasti geologie, mineralogie a šperkařství najdeme v Okresním muzeu Českého ráje v Turnově. Rozsáhlé sbírky umění, archeologickou i historickou expozici soustřeďuje Severočeské muzeum v Liberci.

V minulosti byl potenciál cestovního ruchu v tomto kraji omezený. Bylo tomu tak především z důvodu kombinace různých faktorů, které cestovní ruch do určité míry nepříznivě ovlivňovaly. Vzhledem k omezeným možnostem cestování do zahraničí byla celá oblast spíše zaměřena na chataření a chalupaření. V roce 1991 z celkového počtu 15 513 neobydlených domů jich 66% bylo využíváno k rekreaci. Při posledním sčítání v roce 2001 statistiky vykazovaly podobná čísla, z 18 536 neobydlených domů jich bylo k rekreaci využíváno 12 919, což je téměř 70%.

V roce 2001 byl potenciál cestovního ruchu Libereckého kraje rozdělen do dvou oblastí. Potenciál přírodního subsystému zahrnoval přírodní atraktivitu, pěší turistiku, cykloturistiku, rekreaci u vody, venkovskou turistiku, horolezectví atd. Potenciál kulturního subsystému naopak zahrnuje kulturně historické památky, skanzeny a muzea, kongresy a konference, sportovní a církevní akce, veletrhy či výjezdy za nákupy. Podle této studie byl potenciál cestovního ruchu v kraji hodnocen velmi pozitivně. Jablonec nad Nisou byl označen za obec s výjimečným potenciálem, více než 53% obcí vykazuje vysoký potenciál

pro cestovní ruch. Z územního hlediska se nejvyšším potenciálem cestovního ruchu může pochlubit okres Semily, druhý je okres Jablonec. Nejnižší vykazuje podle této studie okres Liberec.

1.5.3. Svobodný stát Sasko

Podle počtu přenocování navštíví Sasko ročně více než 12 mil. návštěvníků. Obdivují krásu přírody, stejně tak i města jako centra vrcholné kultury. Překrásnou a člověkem nedotčenou přírodu nabízí svým návštěvníkům Saské Švýcarsko, naopak kulturní krásy si návštěvník užije v Drážďanech. Návštěvník si jistě nenechá ujít ani továrnu na porcelán v Míšni. Sasko je také známé svými četnými hrady, zámky a zahradami.

Potenciál pro cestovní ruch tedy Sasku určitě nechybí, ale jeho pozice jako cestovní destinace bohužel zatím v rámci Německa není tak pevná. Největší nedostatky jsou zatím v nedostatečných stravovacích a ubytovacích kapacitách. Naopak v porovnání s jinými spolkovými zeměmi Německa je pro návštěvníka Saska dovolená daleko méně nákladnější, než je tomu v některých spolkových zemích především bývalého západního Německa. Nabídka služeb a dopravní dostupnost je také jednou z předností. V česko-německo-polském pohraničí existuje integrovaný dopravní systém, který umožňuje na všech stranách hranice velmi cenově výhodně cestovat prostředky veřejné dopravy. Síťová jízdenka se nazývá Euro-Neisse-Ticket (v ČR Libnet) a jedná se o jízdenku s dobou platnosti 1 den, s níž může návštěvník libovolně přejíždět hranice a navštívit jakékoli město na trase. Celá trasa, na níž je platná tato jízdenka je zakreslena v mapce a také jsou v ní popsány jednotlivé zastávky, aby si každý výletník mohl dle svých představ vybrat to místo, které ho zajímá.

Myslím si, že se jedná o velmi dobrý marketingový tah a podařilo se z něj profitovat většině příhraničních měst. V současné době probíhá napojování některých menších obcí na hlavní trasu společnosti ZVON (Zweckverband Verkehrsbund Oberlausitz-Niederschlesien).

1.6. Cíle práce

Nejprve bych se chtěla zaměřit na možné cesty rozvoje cestovního ruchu. Kromě individuálního přístupu některých podnikatelů a obcí se význačnou měrou na tomto rozvoji podílejí venkovské mikroregiony, zejména prostřednictvím metody LEADER a velký význam má i využití programů přeshraniční spolupráce INTERREG III A.

Metodou LEADER byly v České republice v minulém plánovacím období realizovány projekty, finančně podpořené z evropských prostředků v rámci Operačního programu Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství a z prostředků státního rozpočtu ČR prostřednictvím Programu LEADER ČR. Oba tyto programy administrovalo Ministerstvo zemědělství. V Německu fungoval program LEADER+. V novém plánovacím období 2007 – 2013 bude metoda LEADER průřezovou osou Programu rozvoje venkova, který bude financován z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova.

Další možnost finanční podpory představuje program INTERREG IIIA, který je zaměřen přímo na přeshraniční spolupráci mezi Českou republikou (konkrétně se jedná o Karlovarský, Liberecký a Ústecký kraj) a Německem (resp. Spolkovou zemí Sasko).

2. LEADER

2.1. Definice pojmu

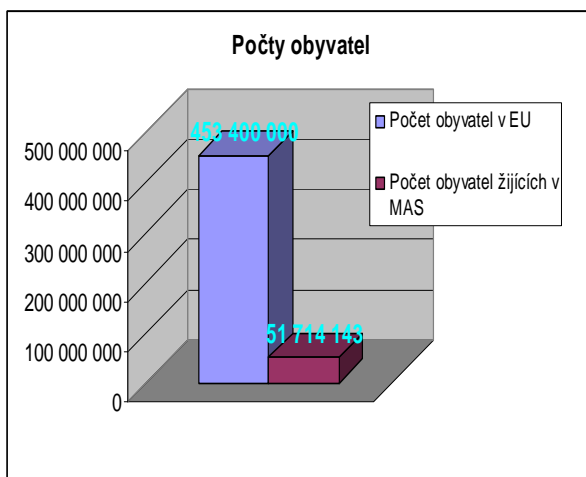
Slovo „LEADER“ vzniklo zkratkou z francouzského „Liaison entre les actions de développement d'économie rurale“ – Spojitost mezi akcemi hospodářského rozvoje venkova. Český překlad anglického slova Leader je také příznačný, protože LEADER by měl mít v budoucnu v otázce rozvoje venkova vedoucí postavení.

2.2. LEADER - program či metoda?

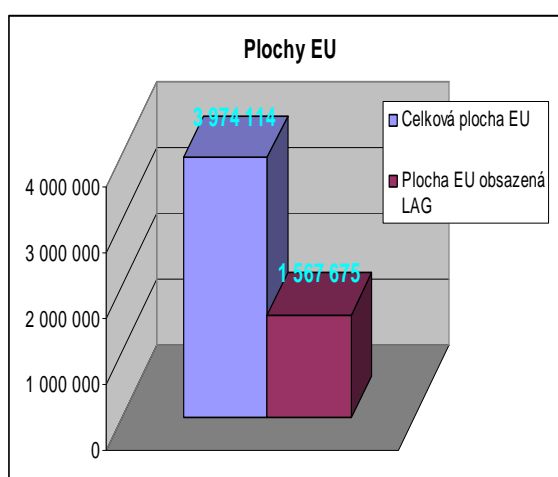
Metoda LEADER je pro rozvoj venkovských oblastí známá už od r. 1991. Je založena na systému rozhodování tzv. „bottom-up“, tedy zdola nahoru a využívá úzké spolupráce mezi složkami neziskového, veřejného, ale i soukromého sektoru, přičemž ekonomičtí partneři a občanská společnost musí tvořit nejméně 50% z členů místního partnerství. Podíl zástupců veřejné zprávy může být nejvýše 50%. Takto vzniklá partnerství se nazývají Local Aktion Groups – LAG, v češtině Místní akční skupiny – MAS. K 31.12. 2004 bylo v zemích EU registrováno 892 LAG. *Tab. 1* Tento stav se dále měnil už pouze v desítkách, po přistoupení 10 zemí do EU. V ČR to bylo konkrétně 10 skupin, které v praxi realizovaly metodu LEADER a bylo jim umožněno v roce 2005 využít finančních prostředků v rámci OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství. Zmíněných 892 LAG pokrývá 39% území EU, v nichž žije 11,4% obyvatel. *Obr. 4,* *Obr. 5*

Evropská komise vydala 14.4.2000 Oznámení členským státům, které stanoví zásady pro Iniciativu společenství pro rozvoj venkova a toto Oznámení je platné i pro Českou republiku. Jeho zásady naplňuje rovněž i Program LEADER ČR, podpůrný program českého Ministerstva zemědělství, financovaný ze státního rozpočtu (schválen dne 4.3.2004 jako Podpora rozvoje venkovských mikroregionů s názvem „Podpora rozvoje-LEADER“).

Metoda LEADER prošla v EU od r. 1991 určitým vývojem: LEADER I si za svůj cíl stanovil rozvoj místních partnerství. Nástupnický LEADER II kladl důraz na nové investice. Program LEADER+ je zaměřen na rozvoj spolupráce a sítí.



Obr. 4– Srovnání počtu obyvatel žijících v EU na celkovou plochu EU



Obr. 5 – Podíl plochy, v níž jsou činné LAG s počtem žijícím na území LAG

Zdroj: Informační CD Mze ČR k zakládání MAS, Odbor enviromentální politiky a multifunkční zemědělství

Téma	Zaměření	Počet LAG	%
1	Nové technologie	123	11
2	Kvalita života	265	24
3	Lokální (místní) produkty	219	20
4	Přírodní a kulturní zdroje	369	34
5	Jiné	122	11
Celkem		892	100

Tab. 1 - Zastoupení LAG v EU podle zaměření svých aktivit

Zdroj: Prezentace MAS „Krok za krokem“, Mze ČR, PhDr. Petr Sušanka

Z tabulky vyplývá, že nejvíce LAG je zaměřeno na přírodní a kulturní zdroje, což jsou oblasti úzce související s cestovním ruchem. Projekty jednotlivých regionů jsou často zaměřeny na prezentaci nějakého lokálního produktu či na obnovení místních památek, které mají pro daný region velkou cenu. Někde je podpořena výstavba či přestavba historického objektu, jinde je podpořena tradiční výroba keramiky, nebo finanční podpora směřuje na podporu vinných stezek ve vinařských oblastech.

Iniciativa LEADER, kterou vyhlásila Evropská komise na plánovací období 2000-2006, nebyla ještě pro nově přistupující státy přípustná, ale všechny přistupující země mohly zařadit opatření LEADER+ do operačních programů, čehož také Česká republika

využila a v rámci přípravy venkovských oblastí na přijetí finanční podpory z evropského fondu EAFRD po jejím vstupu do EU, zařadila už v období 2004-2006 LEADER do svého operačního programu Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství (RVMZ) jako jedno z podopatření. Za dobu fungování tento OP rozdělil 207 mil. Kč, tato částka byla přiznána 10 MAS z 30 přihlášených.

Na principu Leader fungoval v letech 2004-2006 i Program LEADER ČR, financovaný ze státního rozpočtu. Během tří let jej využilo 34 místních akčních skupin a bylo podpořeno téměř 300 investičních projektů, z nichž velká část měla za cíl podporu cestovního ruchu daného mikroregionu.

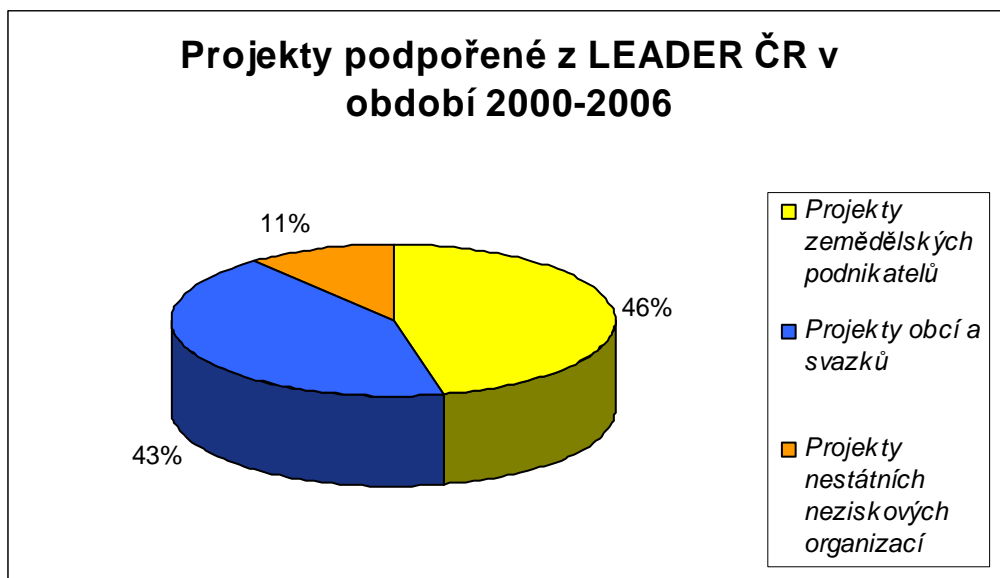
Pro období 2007-2013 bude v ČR existovat Program rozvoje venkova, jehož součástí je i využití metody LEADER, který bude financovaný z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD). Zde bude využití metody Leader dotováno asi trojnásobně proti OP RVMZ a očekává se účast asi 70 místních partnerství.

2.3. Program LEADER ČR

Hlavním účelem tohoto programu bylo naučit organizace na českém venkově pracovat metodou LEADER, jejíž znalost je nezbytná pro možnost čerpání finančních prostředků z evropských fondů. Program byl určen venkovským mikroregionům s počtem obyvatel od 10 do 100 tis. a zvýhodněny byly regiony s vysokou mírou dlouhodobého vyliďňování a projekty umístěné v obcích do 2000 obyvatel. Finanční prostředky měly pomoci zvýšit úroveň kulturního a společenského života, vytvořit nová pracovní místa a podpořit výstavbu nové infrastruktury.

Aby mohla být podpora z Programu LEADER ČR žádána, musely být založeny MAS. MAS mohly být zakládány také v kooperaci se zahraničními partnery. Této možnosti využila jako první MAS Krajina srdce, která realizovala společný projekt s Finskem a dala tak dobrý příklad i dalším MAS.

V současné době existuje na území ČR asi 150 místních partnerství. Z přidělených dotací se zrealizovalo 283 projektů, z toho 131 projektů zemědělských podnikatelů, 121 projektů obcí a svazků obcí a 31 projektů nestátních neziskových organizací. *Obr. 6*



Obr. 6 – Procentuální vyjádření podpořených projektů v období 2004-2006
 Zdroj: Publikace Mze ČR, LEADER ČR

2.4. LEADER+ v Německu

Nařízením Rady č. 1260/1999 z 21.června 1999 určila Rada základní podobu fungování strukturálních fondů. Strukturálním fondem se rozumí dle znění nařízení Rady EU Fond regionálního rozvoje, Evropský sociální fond (ESF), Evropský zemědělský zřizovací a garanční fond a Fond na podporu rybolovu (FIFG). Tímto nařízením byly také stanoveny principy fungování metody LEADER.

LEADER+ je společenská iniciativa Evropské Unie, která má sloužit k posílení pozice venkovských oblastí². Tento program má k dispozici prostředky na podporu rozvoje venkovských oblastí v členských zemích EU. Snaží se ve své koncepci využít potenciálu jednotlivých regionů, protože každý region má určité zvláštnosti, které je nutné objevit. Díky utvoření národních sítí, vzniku partnerství či kooperací uvnitř či mimo území regionů, se mohou aktéři vzájemně od sebe učit a získávat tak cenné informace.

V letech 2000-2006 bylo v Německu rozděleno 247 mil. Eur. LEADER+ nenavazuje přímo na již dříve realizované programy LEADER I.a II, ale zaměřuje se více na vytváření územně specifických strategií na rozvoj venkova. Přitom také přibývá na významu kooperací a propojení venkovských oblastí. Nástupnickým fondem k Evropskému zemědělskému garančnímu a orientačnímu fondu (EAGGF) se stal Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD), ze kterého budou čerpány prostředky na rozvoj venkova v období 2007-2013. V tomto období nebude LEADER+ už samostatným

² „+“ značilo program, který byl aktuální pro období 2002-2006

programem, ale pouze jednou osou – metodickou - v Evropském zemědělském fondu pro rozvoj venkova.

Program EAFRD má tři základní osy, první osou je zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví, druhou osou ochrana životního prostředí a péče o krajinu a třetí osa se zaměřuje na diverzifikaci hospodářství a zlepšení kvality života ve venkovských oblastech. Osa IV. Leader je metodická a bude procházet všemi třemi osami. *Obr. 7*



Obr. 7– Jednotlivé osy programu EAFRD

Zdroj: www.leaderplus.de, ELER

2.5. ELARD (Evropská asociace LEADER pro rozvoj venkova)

ELARD je neziskovou organizací, která byla založena za účelem zlepšení života venkovského obyvatelstva, a to prostřednictvím trvale udržitelného místního rozvoje. Sdružuje místní akční skupiny v Evropě, v současné době je jejím členem cca 600 MAS z devíti států EU. Některé MAS jsou samostatnými členy a jiné prostřednictvím národních sítí, jako např. Česká republika. Přirozenou snahou organizace je, aby počet jejích členů i dále narůstal. Nejdůležitějším cílem ELARDu je „šíření koncepce, základních principů a rozsahu využití metody LEADER, která je za účelem dosažení trvale udržitelného rozvoje venkova v evropském prostoru založena na 7 specifických vlastnostech“[1].

ELARD se zaměřuje především na témata, opírající se o čtyři pilíře. Usiluje především o sjednocení koncepcí rozvoje venkova. Každý stát si koncepci stanoví, tak aby byla kompatibilní s podmínkami v dané zemi, snahou ELARDu je dosáhnout vytvoření společné koncepce. Všechny MAS sice používají metodu LEADER, ale při jejich

financování využívá řada z nich i další venkovské programy. V některých zemích EU jsou místními akčními skupinami pokryty téměř všechny venkovské oblasti. Pokud by ostatní státy šly v jejich šlépějích, mohlo by se podařit pokrýt místními akčními skupinami celé venkovské oblasti a pomocí velmi efektivní metody LEADER urychlit jejich rozvoj a zlepšení života lidí.

V dalším bodě usiluje ELARD především o budování partnerství. Tato partnerství musí být utvořena tak, aby v rozhodovacích orgánech bylo minimálně 50 procentní zastoupení úředníků samosprávy. Proto do předsednictva často usedají zemědělci, kteří znají problémy ve svém resortu v dané oblasti nejlépe, mladí lidé plní elánu, kreativity a nových nápadů, ženy, přinášející do problémů zase jiný pohled atd.

ELARD dále usiluje o zvýšení konkurenceschopnosti venkova, ale pouze v mezích udržitelného rozvoje. Úkoly, které si tato nezisková organizace stanovila, nejsou vůbec snadné a v řadě případech se je nepovedlo splnit. Velmi pozitivně ale zapůsobilo závěrečné vyhodnocení programu LEADER II, které ukázalo, že MAS vytvořily nebo mají zásluhu na zachování 100 000 pracovních míst při menších nákladech, daly také více prostoru inovacím a pomohly vytvořit optimističtější obraz venkova s jeho vlastní identitou a image.

Dále síť ELARD usiluje o rozšíření metody LEADER na všechny tři osy Programu rozvoje venkova. Metoda LEADER je totiž podle usnesení organizace ELARD právě tou, která by mohla přispět k uskutečnění cílů všech tří os Programu rozvoje venkova.

2.6. Projekty realizované ve vybraných oblastech ČR a SRN

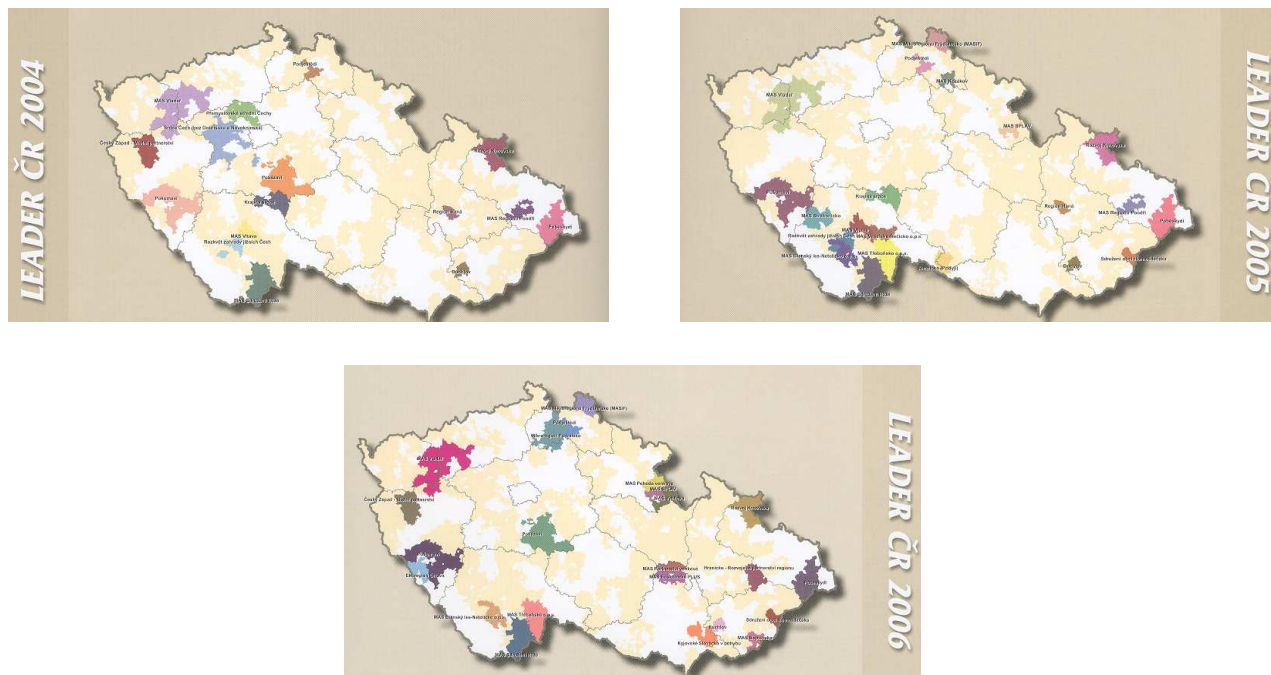
2.6.1. „Předvstupní“ období 2004-2006

Z programu LEADER byly v prvním období, pro ČR předvstupním, ve vybraných regionech podpořeny MAS Podještědí, MAS Vladař (v roce 2004, 2005, 2006), MAS Frýdlantsko (v roce 2005, 2006), MAS Kozákov (v roce 2005) a Mikroregion Podralsko (v roce 2006). Z programu LEADER+ byl v roce 2005 v dané oblasti vybrán Mikroregion Podralsko.

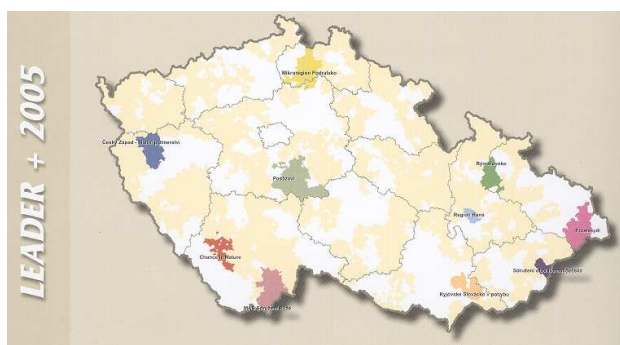
V tomto období se ale o podporu ucházelo více MAS, konkrétně v Ústeckém kraji jich bylo 6 a v Libereckém dokonce deset.

Obr. 8, Obr. 9

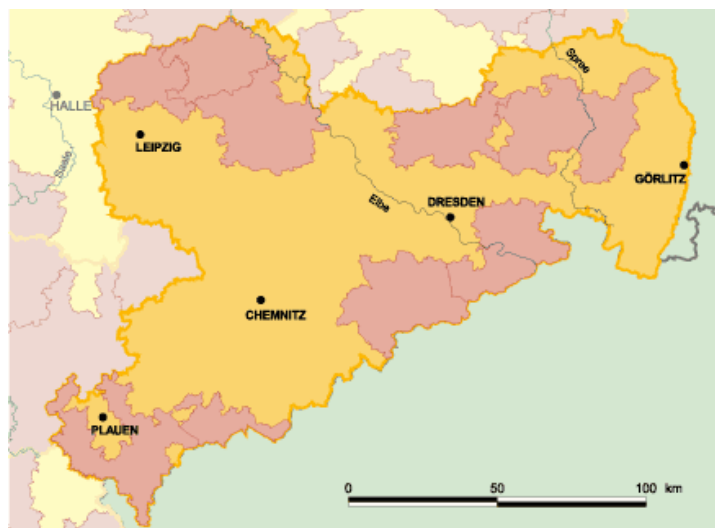
V příhraniční oblastní Spolkové republiky Německo se v programu LEADER+ zapojilo 5 regionů. Konkrétně se jedná o regiony Horní Lužice a oblast rybníků a vřesovišť (LAG Oberlausitzer Heide- und Teichlandschaft), MAS Východní Krušné hory (LAG Osterzgebirge), MAS Saské Švýcarsko (LAG Sächsische Schweiz), Aue-Schwarzenberg a Oberwiesenthal a MAS Vogtland. Obr. 10



Obr. 8 – MAS podpořené z programu LEADER ČR v letech 2004-2006
Zdroj: MZe- Publikace LEADER



Obr. 9 – MAS podpořené v roce 2005 z LEADER+
Zdroj: MZe- Publikace LEADER



Obr. 10– Regiony zařazené do programu LEADER+ ve spolkové zemi Sasko
Zdroj: ATKIS® VG250, © Bundesamt für Kartographie und Geodäsie 2003

V celorepublikovém měřítku se počet MAS ucházející se o podporu v programu LEADER ČR neustále zvyšoval a protože snahou Ministerstva zemědělství je podpořit co nejvíce projektů, zvyšoval se také počet projektů v jednotlivých letech podpořených, tak jak to ukazuje následující tabulka. *Tab. 2*

Rok	Podpora ze státního rozpočtu	Počet přihlášených MAS	Počet vybraných MAS
2004	77 mil. Kč	31	16
2005	70 mil. Kč	41	21
2006	70 mil. Kč	64	23

Tab. 2 – LEADER ČR a jeho realizace v letech 2004-2006
Zdroj: Publikace Mze ČR, LEADER ČR

Na německé straně byla pro možnosti čerpání finančních prostředků z programu LEADER+ stanovena určitá pravidla, která musí každá spolková země dodržet. Musí rovněž vypracovat určitý koncept a rozdělení prostředků na jednotlivá odvětví a území a to už bez schválení kompetentního orgánu nemůže měnit. Několik spolkových zemí bylo důrazně ministerstvem napomenuto, že právě toto přerozdělování finančních prostředků bez schválení kompetentních úřadů učinilo. Následující tabulka ukazuje, jak byly použity prostředky z LEADER+ v období 2004-2006 ve spolkové zemi Sasko. *Tab. 3*

Požadavky na obsahové vymezení projektu	Partneři v kooperaci	Náklady	Finanční prostředky v mil. Eur	Podíl na celkových prostředcích	Užití prostředků	Rozdělení prostředků	Termín podání žádosti
<ul style="list-style-type: none"> • srovnatelné rozvojové strategie a kategorizaci území s partnerskými regiony • potvrzení spolufinancování partnerské organizace • schválení Koncepce ministerstvem 		<ul style="list-style-type: none"> • dodatečné náklady v rámci komplexních opatření 	3,3 EU:1,6 Země:0,6 Soukromé: 1,1	5%	<ul style="list-style-type: none"> • výtka ministerstva, při potřebě změny předpokládaného rozmístění prostředků oproti povolení kompetentního úřadu 		

Tab. 3 – Profil účasti spolkové země Sasko na programu LEADER+ v letech 2004-2006
 Zdroj: *www.leaderplus.de, Pravidla hry pro jednotlivé spolkové země Německa*

2.6.2. Nové plánovací období 2007-2013

V současné době probíhá příprava a schvalování pravidel pro poskytování dotací ze státního rozpočtu v rámci programu LEADER ČR. Při zpracovávání práce jsem měla k dispozici pouze jeho pracovní verzi, ve které ale pravděpodobně dojde už pouze ke kosmetickým úpravám. Prostředky pro nové plánovací období jsou zahrnuty v rozpočtu Ministerstva zemědělství, programu č. 229229 Podpora rozvoje venkovských mikroregionů, a to jako podprogram č. 229222 s názvem Podpora rozvoje – LEADER.

Základním cílem Programu je zlepšení organizačních schopností subjektů, působících ve venkovských mikroregionech - v územní působnosti MAS. Specifické cíle rozvíjejí hlavní cíl a zaměřují se především na tři oblasti:

1. Nové formy zlepšení kvality života ve venkovských oblastech
2. Nové formy posílení místního ekonomického prostředí a tvorby pracovních míst
3. Nové formy zhodnocení místních přírodních a kulturních zdrojů

O dotaci mohou žádat jak ziskové (podnikatelské právnické i fyzické osoby), tak i neziskové subjekty (obce, svazky obcí a neziskové organizace).

MAS je také územně vymezená. Může ležet kdekoli na území ČR, kromě katastrálního území Prahy a měst nad 25 000 obyvatel. Územní působnost má minimálně 10 000 a maximálně 100 000. V současné době se Ministerstvo zemědělství snaží přimět některé malé MAS ke sloučení, protože chce dosáhnout toho, že finanční pomoc, kterou MAS budou moci následně dostat z prostředků EU, pokryje většinu venkovského území

ČR. V ČR převládají v současné době spíše menší MAS, do nichž vložená pomoc není potom tolik efektivní. Při udělování dotací jsou zvýhodňovány mikroregiony s dlouhodobým úbytkem obyvatelstva a také projekty umístěné v obcích do 2000 obyvatel.

Program je časově vymezen na roky 2007 – 2013 a je snaha, aby byl realizován souběžně s dotacemi z EAFRD. V prvních dvou letech je určen projektům, které v rámci Programu LEADER ČR 2004-2006 neuspěly. V těchto dvou letech bude také Program LEADER ČR sloužit jako příprava MAS na příjem dotací pro dvě předpokládaná kola výzev v Programu rozvoje venkova z EAFRD (osa IV.). Nesmí při udělování dotace dojít k překrývání v programech LEADER ČR a Program rozvoje venkova, z toho důvodu projekty, které budou podpořeny z LEADER ČR v roce 2007, nesmí být zároveň podpořeny v roce 2007 z prostředků EAFRD. Projekty, vybrané v roce 2008 mohou být současně vybrány v obou dvou programech., protože prostředky dotace Programu LEADER ČR musí být také do konce roku 2008 vyčerpány, zatímco z EAFRD bude možné čerpat až v roce 2009. Následně až do roku 2013 bude Program LEADER ČR určen výhradně „jiným partnerstvím“, která nebudou vybrány v žádném z kol v rámci osy IV LEADER Programu rozvoje venkova. MAS, které budou v těchto letech v rámci Programu rozvoje venkova vybrány, se po celé období nemohou Programu LEADER ČR účastnit.

Podpora je poskytována jako systémová investiční dotace na realizaci vybraných projektů. Program LEADER ČR stanovuje výši a nutný vlastní podíl neziskových i ziskových subjektů na realizaci celého projektu, tak jak to ukazuje následující tabulka. *Tab. 4*

Subjekty	Max. podíl ze státního rozpočtu	Min. vlastní podíl	Celkové přijatelné náklady na 1 projekt	Max. výše dotace	Min. výše dotace
Neziskové	80%	20%	100 tis.-1 mil. Kč	1 500 000 Kč	50 000 Kč
Ziskové	50%	50%	100 tis.-1 mil. Kč	3 000 000 Kč	50 000 Kč

Tab. 4 – Rozdělení dotací mezi ziskové a neziskové organizace

Zdroj: Pravidla pro poskytování dotací ze státního rozpočtu v rámci programu LEADER ČR, Mze ČR

Dále jsou pro ziskové i neziskové subjekty stanoveny podmínky pro poskytnutí podpory. Některé z nich uvádím v /příloze č.2/.

Přípravný materiál, který byl předložen ministru Petru Gandalovičovi k podepsání stanovuje určité dotační tituly (témata) *Tab. 5*

- I. Zlepšení kvality života ve venkovských oblastech
- II. Posílení místního ekonomického prostředí a zhodnocení místní produkce
- III. Zhodnocení přírodních a kulturních zdrojů

Téma I.	<ul style="list-style-type: none"> • obnova vesnické zástavby • obnova veřejných prostranství • obnova nebo nová výstavba základního občanského vybavení (školy, zdravotní střediska...) • investiční vybavení a služby k pořádání společenských a kulturních akcí • společný meziregionální nebo mezinárodní projekt
Téma II.	<ul style="list-style-type: none"> • obnova hospodářských budov • obnova a budování nových vhodných ploch a prostorů pro podnikání v tradiční regionální výrobě a řemeslech • využití výsledku výzkumu, zavádění nových výrobních strojů a technologií • investice ke zhodnocení místní produkce
Téma III.	<ul style="list-style-type: none"> • obnova zdevastování části krajiny • rehabilitace přírodních lokalit • obnova hrází a čištění vodních ploch • obnova a budování nových vhodných ploch a prostorů pro podnikání v cestovním ruchu • stavební, technologické a strojové vybavení k pěstování a využívání obnovitelných zdrojů energie

Tab. 5 – Typy projektů v rámci jednotlivých dotačních titulů

Zdroj: Pravidla pro poskytování dotací ze státního rozpočtu v rámci programu LEADER ČR, Mze ČR

2.6.3. Principy založení a fungování MAS

Aby bylo možné se programů LEADER účastnit, je třeba založit LAG (Local Action Group), v českém překladu místní akční skupinu – MAS je složena ze zástupců veřejné správy a zástupců soukromého sektoru. Zástupci veřejné správy mohou tvořit max. 50% členů MAS. Takto vzniklá partnerství vytvoří strategii rozvoje venkova svého území, kterou předkládají v případě ČR Ministerstvu zemědělství. Po schválení strategie místní akční skupina vybírá konkrétní investiční projekty, které danou strategii naplňují. V další fázi monitoruje realizaci projektů a na závěr provádí jejich hodnocení.

MAS musí mít také určitou strukturu, v níž má každá osoba svou danou funkci. Statutární zástupce podepisuje Dohodu s Ministerstvem zemědělství o delegování pravomocí, účetní vede evidenci projektů a účetnictví MAS. Také vypracovává každý čtvrt rok hlášení o realizaci projektu. Programový výbor zpracovává záměr místní akční skupiny a strategii rozvoje příslušného mikroregionu. Výběrová komise vybírá projekty podle

výběrových kritérií a sestavuje seznam projektů v pořadí podle bodové hodnoty. Sekretariát přijímá a registruje žádosti a veřejná schůze projednává strategii rozvoje území MAS. MAS by měla mít také svého manažera, který jednotlivé projekty zpracovává a zároveň řídí jejich realizaci a také poradce (facilitátora), který by pomáhal při zpracování záměru a výběru projektů.

V současné době na území ČR existuje asi 150 MAS a v Německu 148 regionů zapojených do programu LEADER+. Počet MAS, jejichž projekty byly podpořeny v plánovacím období 2000-2006 na české straně sledovaného území je 4, na německé straně ve sledované oblasti Spolkové republiky Sasko je jich 9.

MAS musí v určitém termínu odevzdat Ministerstvu žádost na předepsaném formuláři a k ní musí přiložit záměr podle osnovy, s přílohami a podpůrnými materiály. Dále tato žádost obsahuje také již výpočty předběžných nákladů na realizaci celého projektu a částku, o kterou MAS žádá, tak, aby u neziskového subjektu nepřesáhla 80% nákladů a v ziskovém 50%. Každá žádost má určitá specifika, podle toho, k jakému dotačnímu titulu se řadí. Další specifika jsou dána přímo ze zákona, u podnikatelského subjektu musí být přiložena kopie výpisu ze živnostenského rejstříku, u právnických subjektů, zapsaných v obchodním rejstříku, pak i výpis z tohoto rejstříku. Dále předkladatel odevzdává kopii daňového přiznání, čestné prohlášení, či podle potřeby výpis z katastru nemovitostí, či povolení pro stavbu aj. Všechny tyto dokumenty jsou v Pravidlech pro poskytování státní dotace a jejich případné nedodání může velmi výrazně ovlivnit rozhodování Hodnotitelské komise při výběrovém řízení.

Tento výběr provádí Ministerstvo zemědělství, odbor environmentální politiky a obnovitelných zdrojů energie. Hodnocení je vedeno dvoukolově – dvěma dvojicemi (2 experti + 2 členové Hodnotitelské komise MZe. Konečné rozhodnutí vydává ředitel odboru. Při hodnocení záměrů MAS se bodují tzv. obecná a povinná kritéria, ale je možné stanovit i další volitelná kritéria. Obecných kritérií je pět a jsou znázorněny v následující tabulce, přičemž nejlepší hodnocení je 5 bodů. *Tab. 6*

Povinných kritérií je také 5 – umístění v obci do 2000 obyvatel, příznivý vliv na životní prostředí, tvorba nových pracovních míst, uplatnění rovných pracovních příležitostí a tzv. multiplikační efekt. Dalších, maximálně pět volitelných kritérií, si může stanovit MAS libovolně. Jak jsou daná kritéria splněna, je kontrolováno z přiložených dokladů.

Pořadí	Kritérium	Body						Váha	Celkem
		5	4	3	2	1	0		
1.	Pilotní charakter záměru	5	4	3	2	1	0	4	
2.	Uplatnění principu partnerství	5	4	3	2	1	0	5	
3.	Reálnost uskutečnění navrženého záměru	5	4	3	2	1	0	3	
4.	Meziregionální nebo mezinárodní spolupráce	5	4	3	2	1	0	5	
5.	Míra absolutního úbytku obyvatelstva v mikroregionu v % za období 1991-2001	X%						1	
Celkem									

Tab. 6 – Obecná kritéria hodnocení záměrů MAS

Zdroj: Pracovní materiál Ministerstva zemědělství ČR

Před začátkem, v průběhu a samozřejmě i po skončení realizace jednotlivých projektů je důležitým stavebním kamenem kontrola. Na začátku je kontrolována administrativa, formální stránka celé žádosti a hlavně její úplnost. V průběhu čerpání podpory kontrolují Zemědělské agentury a pozemkové úřady, pověřené Ministerstvem zemědělství, dodržování stanovených podmínek, jestli žadatelé v pořádku plní spolufinancování a také hodnotí dílčí výsledky. O všem jsou také prováděny zápisy. Následná kontrola se zaměřuje především na zhodnocení efektivnosti užití dotace, na výsledek celého projektu, posuzuje, jestli projekt splnil cíle, které si v žádosti předsevzal atd. Tyto kontroly probíhají namátkově ještě pět let po dokončení projektu.

Na monitorování a hodnocení jsou také stanovena kritéria. Při monitorování se převážně hodnotí jednotlivé podbody dotačních titulů (např. kolik m² hosp. ploch bylo obnoveno, kolik kulturních památek, kolik ha přírodních lokalit atd.). Při hodnocení jsou kritéria zaměřena spíše na práci samotné MAS a pozitivní účinek projektu na vytváření nových pracovních míst, zakládání nových podnikatelských subjektů či neziskových organizací. Zároveň se hodnotí i to, jak daná MAS dokázala zlepšit svou interní organizaci a jak v průběhu realizace projektu hospodařila a podávala informace o dílčích výsledcích. Nezanedbatelnou roli hraje i její pozitivní vliv na rozvoj kulturního dědictví či nárůst návštěvnosti regionu.

Za nedodržení podmínek Programu je Ministerstvo zemědělství oprávněno udělit sankci, a to ve formě snížení dotace ve výši 5% za každou nesplněnou podmínku.

3. Interreg IIIA

3.1. Všeobecné informace

První spolupráce s německou stranou se datuje do roku 1994, kdy oba státy začaly společně realizovat program Phare CBC. Již v prvním roce své existence rozdělil mezi projekty s přeshraničním zaměřením v přepočtu 25 mil.€. V prvním období v letech 1995-1999 se soustředil převážně na podporu technické infrastruktury. Podpořeny byly projekty do 2 mil.€, dále bylo podpořeno 10% tzv. malých projektů³. V letech 2000 – 2003 začínají další programy, které se specializují převážně na rozvoj venkova- ISPA, SAPARD. Od roku 2000 se pak hlavním programem, podporující rozvoj příhraničních oblastí stává Interregn, jehož Iniciativa Společenství Interreg IIIA je zaměřena právě na spolupráci mezi Českou republikou a Německem (resp. Svobodným státem Sasko). Za dobu své existence bylo 1500 projektů v této oblasti podpořeno částkou 180 mil. Euro, která byla po vstupu ČR do EU v roce 2004 navýšena o dalších 10 mil. Z této částky jsou financovány projekty v České republice a Sasku. Hlavním hlediskem není odborný přínos, ale především přeshraniční dopad jednotlivých projektů. Velmi striktně je vymezeno dotační území, tak aby pomoc přišla právě do problémových příhraničních regionů.

3.1.1. Obyvatelstvo

Česko-saské pohraničí zahrnuje území čtyř euroregionů – Egrensis, Krušnohoří, Labe a Nisa. V dotační oblasti o rozloze 19 000 km² žije asi 2,3 mil. obyvatel. Na saské straně zabírá dotační oblast 39% celkové rozlohy Saska. Obr. 11 Rozloha českého pohraničí je 11 814 km² s počtem obyvatel zhruba 1,55 mil. Celou oblast je možno charakterizovat jako problematickou, počet obyvatel v dané oblasti každoročně klesá, roste nezaměstnanost- v roce 2004 vzrostla v saském pohraničí dokonce na 20% a negativní vliv na rozvoj oblastí má i velké procento obyvatelstva v postproduktivním věku - nad 65 let. V české části se míra nezaměstnanosti pohybuje lehce nad průměrnou měrou nezaměstnanosti v celé ČR, kolem 10%. V samotném Libereckém kraji byla nezaměstnanost dokonce jen 6,4%.

Průměrná hustota obyvatelstva je na obou stranách hranice přibližně stejná, pouze velká města v Sasku (Chemnitz, Dresden, či Görlitz zvyšují hustotu na 231 obyv./km² /příloha č.4/. Průměrný věk obyvatel na saské straně území je 45 let, zatímco na české straně to je 39 let.

³ Jednalo se o projekty s rozpočtem od 1000-20, příp. 30 tis.€.



Obr. 11 – Grafické znázornění dotačního území pro podporu přeshraniční spolupráce mezi ČR a Svobodným státem Sasko 2007-2013⁴

Zdroj: www.ziel3-cil3.eu, INTERREG III A

3.1.2. Hospodaření

HDP/osobu reálný růst HDP je v obou oblastech velice rozdílný. Česká strana vykazovala v roce 2002 56% průměru EU, saská strana už tehdy vykazovala HDP ve výši 72%. Česká republika naopak profitovala z růstu domácí poptávky, z nízké úrovně úroků a rostoucích exportů, což se projevilo na reálném růstu HDP, který dosáhl v letech 2002-2004 průměrného tempa 7,1%, zatímco v Sasku to bylo pouhé 2,1%.

3.1.3. Územní vymezení dotačních území

Do dotačních území podle pravidel flexibility patří např. zemské okresy Greiz, Stollberg, Kamenz či Meißen a také statutární města jako Chemnitz, Dresden nebo Görlitz. Vlastní dotační oblast představují na české straně Karlovarský, Ústecký a Liberecký kraj a na německé straně zemské okresy Aue-Schwarzenberg, Annaberg, Freiberg, Sächsische Schweiz, Bautzen a Zittau-Löbau a okresy Vogtland, Střední Krušnohoří a Weisseritz a statutární město Plauen.

Program Interreg zahrnoval široké spektrum počínaje infrastrukturou, přes hospodářskou spolupráci až po kulturu. Soustředil se především na podporu projektů v oblasti cestovního ruchu, rozvoje venkova a vzdělávání. Hlavně do těchto oblastí v minulém plánovacím období přišlo z EU 190,4 mil Euro. *Tab. 7*

⁴ Pravidlo flexibility je definováno v článku 21 (1) nařízení (ES) č. 1080/2006. Podle něj může na přeshraniční projekty realizované na území tímto pravidlem definovaném připadnout maximálně 20% celkových prostředků programu a mohou být realizovány pouze v případě, že je zaručen prospěch vlastní dotační oblasti.

Dalších 40 mil. Euro bylo v letech 2000-2004 vydáno na podporu přeshraniční spolupráce z programu Phare CBC⁵.

Země	Rozpočet na období 2000-2006 (v mil. Euro)	Prostředky z EU (v mil. Euro)
Spolková republika Sasko	240,7	180,5
Česká republika	13,2	9,9
Celkem	253,9	190,4

Tab. 7 – INTERREG IIIA ve faktech

Zdroj: Publikace Centra pro regionální rozvoj ČR - Interreg III A, říjen 2006

3.2. Důležitý aspekt – styk s veřejností

Velmi bohatou prezentaci nabízí program INTERREG veřejnosti, a to nejen z důvodu, aby se veřejnost mohla seznámit s výsledky už zrealizovaných projektů, ale také se snaží další organizace motivovat, aby se do programu také zapojily a přispěly tak k utváření společného a mírumilovného česko-německého venkovského pohraničí. Minulost plná politických střetů mezi oběma národy si vyžádala už dost obětí a je v silách každého, aby svými zkušenostmi i nápady přispěl k utváření lepší budoucnosti. Interreg provozuje dvojjazyčnou internetovou stránku (www.interreg3a.info), všechny projekty jsou k dispozici ve dvojjazyčné internetové databázi, dále byla vydána Centrem pro regionální rozvoj ČR ve spolupráci se Společným technickým sekretariátem Interreg IIIA dvojjazyčná brožura o programu a v neposlední řadě se program snaží výrazně prezentovat i na veletrzích. Interreg rovněž zrealizoval akci „Nádraží Evropa“ u příležitosti vstupu České republiky do EU.

3.3. Rezervy v oblasti cestovního ruchu

Počet lůžek, které vykazují obě strany, je nedostačující a až dvě třetiny z nabízených ubytovacích možností jsou v hotelích. Dalším velkým nedostatkem, který rozvoj příhraničních venkovských oblastí zpomaluje, je sporadická přeshraniční spolupráce, i když v tomto ohledu existují i výjimky, jako např. Turistický spolek Vogtland e.V., který dělá společně s českým partnerem propagaci regionu a snaží se nabídku na obou stranách hranice optimálně skloubit tak, aby region za dobrých podmínek přilákal více hostů. Každá oblast si pro určité plánovací období zvolí jistou strategii rozvoje cestovního ruchu. Liberecký kraj se snaží nalákat své návštěvníky širokou nabídkou hradů a pevností a také

⁵ Jednalo se o program, z něhož Česká republika čerpala finanční prostředky v průběhu 90. let až do vstupu do EU. Za tuto dobu z programu PHARE čerpala přibližně 1,034 mld. EUR. Program PHARE je zaměřen především na projekty přípravy institucí veřejné správy na vstup do EU a po vstupu jej nahradil Společný regionální operační program. Hlavním úkolem PHARE CBC bylo podporovat spolupráci příhraničních regionů v zemích střední a východní Evropy s haničícími regiony.

díky dobrému potenciálu pro zimní sporty je nejdůležitějším regionem v dané oblasti. Německo naopak profituje z krásné přírody Saského Švýcarska a z lázeňství, převážně ve Vogtlandsku. Velkým problémem celé oblasti je, že mezi návštěvníky regionu mají nejvyšší podíl jednodenní výlety či obchodní cesty. Podle OP Česko-Německo se proto „jedná o vytvoření přeshraničního turistického a rekreačního prostoru prostřednictvím lepšího rozvoje potenciálu cestovního ruchu.“[2] Hlavní snahou je nabídku cestovního ruchu na obou stranách hranice propojit tak, aby se stala pro návštěvníky komplexnější a lákavější. Paralelní snahou je pak zvýšit počet a úroveň ubytovacích a stravovacích zařízení v celé oblasti.

3.4. Česko-saský program

Řídícím orgánem Interreg IIIA je Saské státní ministerstvo hospodářství a práce. Společným technickým sekretariátem (JTS) je od 1.5. 2004 Saská rozvojová banka v Drážďanech (Sächsische Aufbaubank-Förderbank). Orgánem, zodpovědným za program v ČR, je Ministerstvo pro místní rozvoj. Dále se na programu podílí řada zprostředkujících subjektů, např. CRR ČR, Krajský úřad Libereckého, Ústeckého i Karlovarského kraje, a v neposlední řadě Euroregiony (Nisa, Labe, Krušnohoří a EUROREGIO EGRENSIS). Důležitou roli v celém systému hrají sami žadatelé, kteří své projekty předkládají z české strany na jednotlivé krajské úřady a na saské straně na Společný technický sekretariát.

Hlavní zodpovědnost za řádnou realizaci a vyhodnocení celého programu nese řídicí orgán, který je současně i přímým partnerem pro Evropskou komisi. JTS odpovídá především za praktickou realizaci programu. Stará se o akvizici nových projektů, poskytuje konzultace žadatelům a pomáhá jim s přípravou projektových žádostí. Samotný JTS už je přeshraničním projektem, v jehož rámci je aktivní nadnárodní spolupráce každodenní praxí. Jeho tým je složen z 8 Němců ze spolkové země Sasko a dva čeští pracovníci, kteří byli vysláni CRR ČR. Národní programy mají na starost koordinaci, plánování, implementaci a monitoring programu Interreg III A na příslušné národní úrovni. Z EU může být poskytnuta dotace maximálně ve výši 7500 € na české straně a 15000 € na straně německé.

Žádný program by nemohl vést k úspěchu, kdyby se do něj nezapojili vhodní žadatelé. Pro českou stranu je přímo stanoveno kritérium, že se do programu mohou zapojit pouze neziskové a veřejně prospěšné organizace. Na saské straně není takové kritérium přesně definováno a zda žadatel bude nakonec do programu zapojen závisí vždy na posouzení jednotlivého projektu.

Zhodnocení průběhu programu INTERREG (2004-2006)

Na období 2000, resp. 2004-2006 byl sestaven Program Iniciativy Společenství INTERREG IIIA. Jednalo se program, který byl schválen rozhodnutím Evropské komise 30.11.2004. Pro snazší představu jsem sestavila SWOT analýzu, která by jim jistě i v jejich práci mohla pomoci dál. /příloha 3/ V prvním období byl cestovní ruch podpořen částkou 34 mil. DM, která byla rozdělena mezi 71 projektů. Bylo možné zrealizovat řadu projektů v oblasti značení a zřízení cyklostezek, případně turistických stezek. Např. byla podpořena výstavba trasy vedoucí údolím Pressnitz u Jöhnstadtu. Byla rovněž podpořena řada knižních aktivit, převážně v euroregionu Krušnohoří a Saské Švýcarsko. Venkovský prostor byl podpořen částkou 56 mil. DM, rozdělených na 55 projektů. Podporu získal program na zřízení moderního odchovu ryb, výstavba turistického centra v Eibau či lyžařská stezka v Krušnohoří. Interreg tedy do oblasti cestovního ruchu na venkově zasahuje určitě nejvýrazněji. Četné projekty už byly uskutečněny a další teprve na svou šanci čekají.

Nové plánovací období

1.1. 2007 začalo nové programovací období strukturálních fondů EU, v jehož rámci lze až do r. 2013 získat finanční podporu na projekty různého typu. Jedním z těchto programů je „Program cíle 3/Ziel 3“, zaměřený na podporu příhraniční spolupráce mezi Českou republikou a Svobodným státem Sasko, který převzal úlohu po programu INTERREG IIIA, ukončenému k 31.12.2007. Existuje několik kritérií, které musí daný projekt splňovat, tak aby mohl z nového programu být podpořen:

- na projektu se podílí z každé země alespoň jeden partner
- jeden z partnerů převezme řídicí úkoly
- splní dva z následujících požadavků - společná příprava projektu
 - společná realizace projektu
 - společný personál projektu
 - společné financování projektu

V případě splnění těchto kritérií je daný projekt dán k posouzení výběrové komisi, která má na starost rozdělení prostředků pro danou oblast a posoudí, zda je projekt přínosný pro tvorbu nových pracovních míst, zda zajišťuje udržitelný rozvoj v daném kraji a zda se soustředí převážně na rozvoj některé z oblastí cestovního ruchu. Pro výběr projektů jsou definovány tzv. prioritní osy. Tyto osy jsou tři a dále se člení na oblasti podpory.

V jednotlivých oblastech jsou ještě definovány tzv. aktivity, v nichž jsou popsány konkrétní jednotlivé předměty podpory.

Tab. 8

Zaměřím se především na projekty, které by mohly být podpořeny v rámci prioritní osy č.2 a v oblasti podpory 2, tedy na ty, zabývající se cestovním ruchem, které jsou pro moji práci stěžejní. Pro tuto oblast byly stanoveny následující aktivity:

- investiční opatření v oblasti turistické infrastruktury
- podpora společného vývoje koncepcí a produktů a realizace společných marketingových opatření v oblasti cestovního ruchu
- iniciativy na propojení turistických zařízení, vytvoření a realizace systémů společného turistického managementu
- rozvoj lázeňství

Předmět podpory		
Prioritní osa 1	Prioritní osa 2	Prioritní osa 3
Oblast podpory 1 rozvoj a výstavba potřebné infrastruktury a spolupráce v oblasti reg.rozvoje	Oblast podpory 1 hospodářská kooperace a rozvoj přeshraničních hospodářských struktur	Oblast podpory 1 ochrana klimatu, půdy, lesa a přírody
Oblast podpory 2 kooperace v oblasti lidských zdrojů, sociokulturního rozvoje a spolupráce	Oblast podpory 2 kooperace a rozvoj přeshraničních struktur v cestovním ruchu	Oblast podpory 2 protipovodňová ochrana, vodní hospodářství, vodní stavby
Oblast podpory 3 kooperace v oblasti bezpečnosti, ochraně proti živelným pohromám		
Oblast podpory 4 společný fond malých projektů		

Tab. 8 – Předmět podpory projektů zařazených do Cíle 3/Ziel 3 v Česko-saském příhraniční oblasti
Zdroj: www.dotace-interreg.cz

Německá strana má s čerpáním finančních podpor větší zkušenosti a mimo Cíle3/Ziel 3 využívá i další zdroje, např. Strukturální podpory Svobodného země Sasko

(SMWA), Vzdělávacího a integračního fondu (ESF), převážně na budování infrastruktury využívá fondu EFRE a samozřejmě i již zmíněný ELER.

4. Hodnocení zmíněných projektů

Existuje samozřejmě větší počet programů, které jsou žadatelům o dotace k dispozici. Zaměřila jsem se pouze na ty, které z větší části souvisí s projekty realizovanými v oblasti cestovního ruchu. V další části práce chci předvést konkrétní programy, které byly úspěšně z evropských peněz, či státních dotací na daném území zrealizovány, nebo se v současné době teprve na přijetí dotace v novém období připravují, představit jejich vize a cíle, kterých hodlají po přijetí podpory z evropských fondů dosáhnout.

Dále bych chtěla zmínit i projekty, které vybrány nebyly, které nebyly podpořeny, ale které v následujícím plánovacím období znovu se svým projektem půjdou do výběrového řízení a po změně některých bodů se budou snažit získat pro svůj projekt finance z nově vzniklého Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD). V současné době je na internetových stránkách k dispozici databáze programů, které v minulém plánovacím období uspěly a také všechny podpořené projekty. Oslovila jsem ale i MAS či občanská sdružení, které pro své projekty podporu nenašly, případně našly jinde (ze státního či krajského rozpočtu) a kteří zrealizovali nebo chtějí v následujícím období zrealizovat projekt z větší části zaměřený na oblast cestovního ruchu a přispět tím ke zlepšení úrovně života na venkově, zvýšení počtu zaměstnaných ve venkovských oblastech či přilákat větší počet turistů. Především se pak chci soustředit na projekty zaměřené na překonávání hranic se sousedním Německem. Rozeslala jsem do pohraničních MAS, Euroregionů či nevládních organizací dotazníky, které mi měly objasnit průběh některých projektů. /příloha č.5/

5. Rozdělení projektů – dle oblasti zaměření

Cestovní ruch zahrnuje širokou oblast lidské činnosti. Projekty, které se na něj zaměřují, se dají rozdělit do několika kategorií, podle toho, na co se chtějí zaměřit. Některé projekty jsou zaměřeny na různé typy turistiky, jiné na propagaci regionu, jiné na vybudování infrastruktury atd. V této části práce bych je chtěla rozdělit do různých kategorií, a to nejprve právě podle oblasti cestovního ruchu, na kterou se zaměřují.

5.1. Vybudování infrastruktury

Název projektu	Zlepšení příhraničních komunikací ve městě Varnsdorf
Program	Česká republika a Svobodný stát Sasko
Nositel projektu	Město Varnsdorf
Doba trvání projektu	2.5.2005 - 15.12.2006
Finanční zdroj	INTERREG IIIA
Výše příspěvku	160.547 €
Obsah projektu	Rekonstrukce pozemních komunikací ve městě Varnsdorf. V projektu budou opraveny stávající kryty komunikací a nebezpečné krajnice. Silnice jsou používány jako návazné na příjezdové komunikace k hraničním přechodům.
Výsledky projektu	Byly rekonstruovány některé hlavní ulice ve městě Varnsdorf, na tuto rekonstrukci se naváže i v některých dalších projektech.

Kontakt: www.varnsdorf.cz, Euroregion Nisa

Název projektu	Výstavba pěšího Staroměstského mostu v Görlitz
Program	Svobodný stát Sasko – Polská republika (Vojvodství Dolní Slezko)
Nositel projektu	Město Görlitz
Doba trvání projektu	11.1.2002 - 31.5.2005
Finanční zdroj	INTERREG IIIA
Výše příspěvku	1.150.125 €
Obsah projektu	Na konci 2. světové války byly německými jednotkami zničeny všechny mosty v Görlitz, i nejstarší most přes řeku Nisu (Staroměstský). Jedná se tedy o jeho znovuvýstavbu. Most má být 82,5 m dlouhý a 4,5m široký.
Výsledky projektu	Most přispěl výraznou měrou k zlepšení infrastruktury a k dalšímu propojení mezi německou a polskou částí města Görlitz/Zgorzelec. Zároveň se zvýšil počet obyvatel města a narostl i počet návštěvníků. Staroměstský most je prvním společným stavitelským dílem evropského města Görlitz/Zgorzelec a má být první vlaštvou v budování společné identity města.

Kontakt: www.goerlitz.de, Euroregion Nisa /příloha č.6/

5.2. Mezinárodní spolupráce

Název projektu	Společný rozvojový plán městského spolku v malém trojúhelníku Bogatynia, Hrádek nad Nisou, Zittau
Program	Svobodný stát Sasko – Polská republika (Vojvodství Dolní Slezko)
Nositel projektu	Městská samospráva Zittau
Doba trvání projektu	1.3.2003 – 30.4.2005
Finanční zdroj	INTERREG IIIA
Výše příspěvku	30.000 €
Obsah projektu	Poloha těchto tří měst je pro vybudování společného rozvojového plánu velmi výhodná. Leží v malém trojúhelníku poblíž hranice a spojují ČR, Polsko a Německo.
Výsledky projektu	V tomto období vypracovaný plán popisuje hlavní společné záměry všech tří zúčastněných měst a určuje také časové vymezení pro jejich realizaci. Mělo by dojít k dosažení trvale udržitelného rozvoje v této oblasti.

Kontakt: www.zittau.de, Euroregion Nisa

Název projektu	Přeshraniční jarní procházky Saské zemské nadace: Příroda a životní prostředí
Program	Svobodný stát Sasko – Česká republika
Nositel projektu	Saská zemská nadace přírody a životního prostředí
Finanční zdroj	INTERREG IIIA
Obsah projektu	Má být navržen plán pro jarní procházky česko-německým pohraničím.
Výsledky projektu	V tomto období vypracovaný plán popisuje hlavní společné záměry všech tří zúčastněných měst a určuje také časové vymezení pro jejich realizaci. Mělo by dojít k dosažení trvale udržitelného rozvoje v této oblasti.

Kontakt: www.lanu.de, www.venkovskyprostor.cz

5.3. Propagace

Název projektu	Multimediální prezentace Karlovarského kraje
Program	Česká republika a Svobodný stát Sasko
Nositel projektu	Karlovarský kraj
Doba trvání projektu	1.1.2005 - 31.12.2006
Finanční zdroj	INTERREG IIIA
Výše příspěvku	27.416 €
Obsah projektu	Vydání multimediálních prezentací CD-ROMu a DVD a webové stránky o zajímavostech a památkách na území Karlovarského kraje a příhraniční oblasti Německa (trojjazyčně-česky, německy a anglicky)
Výsledky projektu	Současné výsledky projektu nejsou známy a od nositele projektu jsem žádné informace neobdržela.

Kontakt: <http://www.kr-karlovarsky.cz/>, Euroregion EGRENSIS

Název projektu	Přeshraniční prezentace Libereckého kraje
Program	Svobodný stát Sasko – Česká republika
Nositel projektu	Liberecký kraj
Doba trvání projektu	1.6.2005 – 30.9.2006
Finanční zdroj	INTERREG IIIA
Výše příspěvku	71.554 €
Obsah projektu	Vydání multimediálních prezentací (CD-ROMu a publikace). Tyto prezentace budou vydané čtyřjazyčně – česky, německy, polsky a anglicky a budou distribuovány prostřednictvím domácích a zahraničních veletrhů cestovního ruchu a zasílány na zahraniční zastoupení České republiky. Německá strana doporučí lokality na německé straně, prezentace bude hlavně poukazovat na společnou historii regionu a německá strana s přípravou pomůže především

	předáním zkušeností s přípravou odborných materiálů.
Výsledky projektu	Současné výsledky projektu nejsou známy a od nositele projektu jsem žádné informace neobdržela.

Kontakt: www.kraj-lbc.cz, Euroregion Nisa

5.4. Cykloturistika

Název projektu	Cykloportál Ústeckého kraje v návaznosti na Svobodný stát Sasko
Program	Svobodný stát Sasko – Česká republika
Nositel projektu	Krajský úřad Ústeckého kraje
Doba trvání projektu	1.10.2005 – 31.12.2006
Finanční zdroj	INTERREG IIIA
Výše příspěvku	64.219 €
Obsah projektu	Vytvoření cyklistického portálu Ústeckého kraje, který bude prezentovat síť cyklostezek, ale i návaznost na cyklostezky v Sasku. Dále bude zahrnovat i přehled doprovodných služeb pro cyklisty v okolí-půjčovny kol, ubytovací zařízení, stravovací kapacity, informace o zajímavých místech. Celý portál bude proveden v českém a německém jazyce.
Výsledky projektu	Vytvoření komplexní databáze cyklostezek v návaznosti na cyklostezky v Sasku. Je plně k dispozici na internetových stránkách kraje. Je k dispozici v českém, německém i anglickém jazyce a to i v tištěné podobě. Mimo cyklostezek jsou v mapě na internetu k dispozici i mapy turistické. Každý si může zadat body, které by chtěl při své cestě navštívit. Program navrhne trasu, spočítá délku, zobrazí výškový profil trati a vypíše podrobný itinerář. Zároveň umožňuje vyhledávat ubytovací a stravovací zařízení a památky, které je možné po cestě shlédnout. Je k dispozici na http://cykloportal.kr-ustecky.cz .

Kontakt: www.kr-ustecky.cz, Euroregion Labe

Název projektu	Cyklostezka podél Labe
Program	Svobodný stát Sasko – Česká republika
Nositel projektu	Saské Švýcarsko
Přeshraniční spolupráce	Spolupráce s obcemi na české straně hranice při budování jednotného označení a značení tras.
Finanční zdroj	INTERREG IIIA
Obsah projektu	Vybudování sítě cyklostezek podél řeky Labe. Začínat má v překrásném světě skal v Saském Švýcarsku a končit má až u Severního moře. Některé trasy začínají v České republice.
Výsledky projektu	Bylo označeno 860 km stezek. Mimo profilů trati a jejich délky je ke každé trase k dispozici nabídka ubytovacích i stravovacích zařízení a možnost využití hromadné přepravy kol. Velkou výhodou této cyklostezky je velká přírodní rozmanitost, pískovce střídají zahrady, rezidence, četná vřesoviště či renesanční architektura./příloha 7/
	www.elberadweg.de
Název projektu	Bezručovo údolí – vybudování cyklistických stezek (1. etapa)
Program	Svobodný stát Sasko – Česká republika
Nositel projektu	Město Chomutov
Doba trvání projektu	1.1.2005 – 31.10.2006
Finanční zdroj	INTERREG IIIA
Výše příspěvku	61.264 €
Obsah projektu	Vybudování nových úseků cyklistické stezky v Přírodním parku Bezručovo údolí, tak aby propojily stávající cyklotrasy s navazující sítí cyklotras v Euroregionu Krušnohoří na obou stranách hranice. Další spolupráce s německým partnerem bude při přípravě „Velkého cyklistického závodu“, kterého se zúčastní i němečtí závodníci a dále budou obě strany spolupracovat na tvorbě propagačních materiálů a jejich distribuci.

Výsledky projektu	Byly vybudovány cyklistické stezky v Přírodním parku Bezručovo údolí. V současném užívání se vyskytuje nepředpokládaný nárůst návštěv tohoto parku, a to jak se strany pěších, tak ze strany cyklistů. Trasa byla postavena pouze k Prvnímu mlýnu. V další fázi se má na již postavenou trasu navázat. Zároveň by bylo třeba oddělit turistickou trasu od trasy cyklistické, aby tak nedocházelo k opakovaným stížnostem místních občanů.
-------------------	---

Kontakt: www.chomutov-mesto.cz, Euroregion Krušnohoří

5.5. Sportovní turistika

Název projektu	Analýza sportovních zařízení a ploch v příhraničí – efektivní využití lokalit pro další rozvoj
Program	Svobodný stát Sasko – Česká republika
Nositel projektu	Město Chomutov
Doba trvání projektu	1.9.2005 – 31.10.2006
Finanční zdroj	INTERREG IIIA
Výše příspěvku	16.842 €
Obsah projektu	Přípravení podmínek pro efektivní využití sportovišť v majetku obce pro rozvoj příhraniční turistiky a sportu. Bude zorganizováno několik workshopů, kde budou navržena nová sportoviště a vytvořeny propagační materiály. Do sportovních akcí budou zapojeni i sportovci z Německa.
Výsledky projektu	Současné výsledky projektu nejsou známy a od nositele projektu jsem žádné informace neobdržela.

Kontakt: www.chomutov-mesto.cz, Euroregion Krušnohoří

Název projektu	Modernizace areálu krytého koupaliště pro rozvoj přeshraničních sportovních aktivit
Program	Svobodný stát Sasko – Česká republika
Nositel projektu	Sokolovská bytová s.r.o.
Doba trvání projektu	20.1.2005 – 31.8.2006
Finanční zdroj	INTERREG IIIA
Výše příspěvku	339.585 €
Obsah projektu	Přístavba bazénové haly a venkovní kanalizace. Sportovní hala je místem pravidelným plaveckých závodů s mezinárodní účastí. Nadále by měla být využívána pro česko-německé plavecké závody a plánovány jsou i nové sportovní a společenské akce ze strany spolků a jiných organizací.
Výsledky projektu	Výsledky projektu jsou k dispozici na adrese http://www.sb-sokolov.cz/bazen/ . Došlo k modernizaci haly i okolí. Bližší informace bohužel nejsou k dispozici.

Kontakt: Euroregion EGRENSIS, www.sb-sokolov.cz

5.6. Pěší turistika

Název projektu	Destinace Česko-saské Švýcarsko
Program	Svobodný stát Sasko – Česká republika
Nositel projektu	Turistický spolek Saského Švýcarska
Přeshraniční spolupráce	Česká strana je partnerem projektu s hlasovacím právem v neziskové organizaci České Švýcarsko o.p.s. Dále se účastnila velké části Workshopů a diskuzích u kulatého stolu.(cca 30 zástupců politického dění a cestovního ruchu)
Finanční zdroj	INTERREG IIIA
Obsah projektu	Sestavení společného konceptu pro prezentaci destinace Česko-saské Švýcarsko jako jedné česko-saské destinace.
Výsledky projektu	Společný koncept rozvoje společné destinace, byly vybudovány sítě pro kooperaci, nově založená společnost se dále podílí na realizaci projektu
Problémy při realizaci	Žádné závažné problémy se nevyskytly, při realizaci byl pouze nutný časový posun, v závislosti na delším trvání některých příprav či realizací.
Přínos	Z hlediska nárůstu počtu turistů nebo pracovních míst je přínos akce těžko měřitelný.
Budoucnost	Budoucnost by měla být pro novou destinaci cestovního ruchu poměrně

	„růžová“. Koncept byl pouze prvním krokem, budou ho následovat jednotlivé projekty se společnou marketingovou strategií.
--	--

Z dotazníku odeslaného na Tourismusverband Sächsische Scheiz e.V.

Název projektu	Cesta malířů
Program	Svobodný stát Sasko – Česká republika
Nositel projektu	Turistický spolek Saského Švýcarska
Přeshraniční spolupráce	Spolupráce s českou stranou je poměrně špatná, prvním úspěchem je založení občanského sdružení na české straně hranice podporující spolupráci Česko-saského Švýcarska.
Finanční zdroj	Centrála cestovního ruchu svobodného státu Sasko
Obsah projektu	Obsahem projektu je obnovení tradice malířských cest v pohraničí. Nabízí návštěvníkovi neobvyklé spojení tajemné přírody s uměním malířů minulého století. Cesta má být rozdělena do několika etap a dobře označena.
Výsledky projektu	Názvem „Druhá nejkrásnější turistická stezka Německa“ se může pyšnit Cesta malířů. Trasa je dlouhá 112 km se dá rozdělit do více dnů. Její výhodou je, že je výborně značená a že je dobře doplněna infrastrukturou. Je rozdělena do 8 etap a je na uvážení každého, jakou cestu si vybere. Turistický spolek Saského Švýcarska vydal dokonce knihu, kde daná místa popisuje a nabízí k shlédnutí a srovnání uměleckých děl, vznikajících právě na těchto místech. Tak dostává návštěvník možnost srovnat jednotlivá místa s fotkami obrazů tak, jak je kdysi umělci z celého světa zachytili, protože jim už tehdy učarovala krása Saského Švýcarska./příloha 8/

www.malerweg.de

Název projektu	Krásné vyhlídky Českého středohoří
Program	OP- Priorita 5 – Rozvoj cestovního ruchu
Nositel projektu	SERVISO o.p.s.
Přeshraniční spolupráce	Podíl německé strany na přípravě a realizaci projektu v rámci „Rámcové partnerské smlouvy“ bez přímé finanční účasti
Finanční zdroj	90% cizí zdroje (EU, národní programy), 10% vlastní zdroje
Obsah projektu	Snahou bylo zlepšit konkurenceschopnost Českého středohoří z pohledu návštěvnosti zahraničními i místními turisty. Hlavním cílem bylo zhotovení propagačních materiálů daného regionu.
Výsledky projektu	Výsledkem je Česko-německo-anglický film o Českém středohoří, brožury, skládačky a panely v česko-německé mutaci k propagaci Českého středohoří.
Problémy při realizaci	V průběhu realizace jednotlivých etap docházelo ke zpoždění v proplácení uznatelných nákladů jednotlivých etap.
Přínos	Pozitivní vliv na zvýšení propagace daného regionu i v nárůstu počtu návštěvníků
Budoucnost	V plánu je projekt navazující na projekt již zrealizovaný, finanční zdroje budou hledány u LEADER ČR a LEADER 2007-2013.

Z dotazníku Ing. Jana Bittnera – ředitel společnosti SERVISO o.p.s.

Název projektu	Mezinárodní naučná stezka „Lužické hory a Žitavské pohoří“
Program	Svobodný stát Sasko – Česká republika
Nositel projektu	CHKO Lužické hory v Jablonném v Podještědí
Přeshraniční spolupráce	Centrum ochrany přírody Žitavské hory se podílelo na realizaci.
Doba trvání projektu	
Finanční zdroj	INTERREG IIIA
Obsah projektu	Naučná stezka spojuje zajímavosti na české i německé straně hranice. Začíná na české straně hraničního přechodu v Petrovicích a její součástí je 18 zastávek v Lužických horách. Na hraničním přechodu Hrádek pokračuje do Německa, kde na 9 zastávkách nalezne každý turista zajímavosti o přírodě a krajině Žitavských hor.

Výsledky projektu	Výsledkem je jednotné označení stezky procházející přes české, polské a německé území./příloha 9/
-------------------	---

Informace jsou čerpány z brožury vydané na propagaci stezky.

5.7. Zimní turistika

Název projektu	Lyžařský areál Boží Dar – Neklid, technické zasněžování
Program	Svobodný stát Sasko – Česká republika
Nositel projektu	Obec Boží Dar
Přeshraniční spolupráce	V průběhu celého projektu probíhaly konzultace s německou stranou.
Doba trvání projektu	1.7.2005 – 31.12.2005
Finanční zdroj	INTERREG IIIA – Priorita G – Rozvoj hospodářství a kooperace podniků
Výše příspěvku	250.387 €
Obsah projektu	Vybudování kompletního systému technického zasněžování lyžařského areálu. Sněžná děla prodlouží lyžařskou sezónu a podpoří turistický region. Záměrem je dobudovat lyžařská střediska na obou stranách hranice (Boží Dar a Kurort Oberwiesenthal) a do budoucna propojit centra novým systémem lanovek a zavedením společného skipasu.
Výsledky projektu	/Příloha 10/ – dokumentace realizace projektu Konkrétním výsledkem je nákup a instalace 3 ks sněžových děl, jejichž činnost je ovládána z jednoho řídicího centra na nejvyšší technické úrovni.
Problémy při realizaci	Od zpracování projektu v roce 2003 značně postoupil technický vývoj a musela být provedena revize projektové dokumentace a doplnění PD. Dále docházelo ke změnám jak ve fázi projektování, tak ve fázi realizační.
Přínos	Stavba byla dokončena teprve v roce 2007, takže není možné přínos z reálných podkladů zjistit.
Budoucnost	Do budoucna má obec Boží Dar v záloze několik dalších navazujících projektů. Obec má zpracovanou Studii proveditelnosti „Boží Dar – Sportovní areály“ na realizaci celkem 7 sportovních areálů: Sportovní hala, Venkovní hřiště, Venkovní kluziště, Dětské lyžařské centrum, Studii proveditelnosti na Snowboardový areál a Dopravu na laně. Město se chce i nadále zaměřovat převážně na rozvoj zimní a letní turistiky s plným využitím turistických a sportovních aktivit. Hlavními finančními zdroji pro tyto projekty by měl být Cíl 3/Ziel 3 a ROP-Severozápad.

Na otázky odpovídala paní Olga Zámostná, koordinátorka projektů EU města Boží Dar.

5.8. Vzdělávání

Název projektu	Mezinárodní škola obnovy venkova-výukový provoz
Program	Svobodný stát Sasko – Česká republika
Nositel projektu	Občanské sdružení – Partnerství pro obnovu řemesel na venkově
Doba trvání projektu	1.6.2005 – 30.6.2006
Finanční zdroj	INTERREG IIIA
Výše příspěvku	158.814 €
Obsah projektu	Vybudování nového vzdělávacího zařízení na základech stávajících rozestavěných a nedokončených staveb. Toto zařízení bude určeno pro profesní vzdělávání a rekvalifikaci. V druhé etapě jsou plánovány stavební úpravy učeben, sociálního zázemí a dobudování obslužných komunikačních prostor. Zařízení bude také sloužit k pořádání společných česko-saských odborných konferencí, seminářů a workshopů.
Výsledky projektu	Současné výsledky projektu nejsou známy a od nositele projektu jsem žádné informace neobdržela.

Kontakt: Euroregion Nisa

Název projektu	Neisse University – Digitalizace a učební osnovy
Program	Svobodný stát Sasko – Česká republika
Nositel projektu	Vysoká škola technická, ekonomická a sociální Zittau/Görlitz
Doba trvání projektu	1.1.2002 – 30.6.2004
Finanční zdroj	INTERREG IIIA
Výše příspěvku	199.530 €
Obsah projektu	Neisse University je síť škol, do které je zapojena Technická univerzita v Liberci, Technická univerzita ve Wroclawi a Vysoká škola Zittau/Görlitz. Studium probíhá na těchto třech univerzitách, každý rok na jiné a studijním oborem je Informační a komunikační management. Absolventi jsou po těchto třech letech studia absolventy. Snahou je vybudovat na Vysoké škole v Zittau/Görlitz komunikační základnu, která by byla rámcovou pro práci s digitálními obsahy.
Výsledky projektu	S vyvinutou komunikační základnou se studentům nabízí možnost pro individuální studium. Positivním efektem je pak především možnost permanentního přístupu k učebním materiálům z jakéhokoli místa. V budoucnosti by měl být tzv. „Learning Space“ k dispozici i jiným studijním oborům.

5.9. Zemědělství a agrární turistika

Název projektu	APIC-Agrární poradenské a informační centrum
Program	Svobodný stát Sasko – Česká republika
Nositel projektu	Liberecký kraj
Doba trvání projektu	1.6.2005 – 30.9.2006
Finanční zdroj	INTERREG IIIA
Výše příspěvku	67.109 €
Obsah projektu	Program má za úkol zlepšit výměnu informací v agrárním sektoru. Bude se skládat ze dvou částí, z realizace jazykových mutací stávajícího portálu a dvojjazyčného vzdělávání (e-learning) zaměřeného na získávání vědomostí o dotacích a legislativě. Projekt má tedy především přispět k přeshraniční výměně informací ze strany zemědělců.
Výsledky projektu	Na www.apic.lbc-kraj.cz je dostupná internetová verze poradenského a informačního centra APIC. Je v ní k dispozici široká škála cenných zemědělských rad, jiných informací o České republice a Německu a vše je k dispozici ve dvou jazycích.

Poměrně překvapivé mi přišlo minimální zastoupení či úplná absence podpory určitých oblastí cestovního ruchu – jako je například agroturistika, vodní turistika či kongresová turistika. Při studii jednotlivých strategií krajů či obcí nejsou ale tato témata v popředí zájmu a z toho také plyne minimum projektů v těchto oblastech.

Projekty u nichž není uvedený žádný konkrétní výsledek, nejsou ještě dokončené, nebo případně nemají k dispozici žádný informační materiál o výsledcích svého projektu. Na vedoucí projektů jsem odeslala dotazník, abych se o jejich projektech informovala, ale bohužel jsem neobdržela žádnou odpověď, přesto si myslím, že by v mé práci měly být tyto projekty, úzce související s cestovním ruchem, uvedeny.

Německo se ve svých strategiích rozvoje venkovských oblastí z pohledu cestovního ruchu zaměřuje především na využití přírodního a kulturního potenciálu. V Německu je 14 národních parků (ve srovnání se čtyřmi českými), 14 biosférických rezervací (ČR) a přes 50 národních parků. To je jistě velký potenciál, z nějž se dá při strategiích vycházet.

5.10. Iniciativy či spolky podílející se na vývoji cestovního ruchu v pohraničí

5.10.1. *Landschaf(f)t Zukunft e.V.*

„Budoucnost krajiny“ vznikla roku 2002 spojením nositelů zodpovědnosti a rozhodování, také zástupců politických zájmů, samosprávy, cestovního ruchu, zemědělství a lesnictví jako nezisková organizace. Společně partneři hledají potenciál regionu a angažují se v projektech, podporujících zlepšení kvality života na venkově. Tato organizace se vytyčila svou úlohu především v 6 základních bodech. Jedná se o regionální management, posilování hospodářství, komunální dění, uchování kulturního dědictví, zvyšování životní úrovně a především na posilování cestovního ruchu.

V této poslední oblasti svého zaměření si stanovila organizace několik priorit:

- jádrové téma – „Cestovní ruch- hnací motor venkovského rozvoje“
- vedoucí témata – poštovní stezky, Region Krušnohoří, lesní zážitky, lesnické vzdělávání, pískovec, spolupráce s českou stranou – Česko-saské Švýcarsko
- marketingové koncepty
- péče o tradice
- budování společných projektů

5.10.2. *Centrum národního parku Saské Švýcarsko*

Toto centrum se nachází těsně při hranici s Českou republikou, v Bad Schandau. Je to jedno z nejmodernějších center svého druhu v Německu. Mimo rozsáhlé databáze chráněných krajinných oblastí v celé Evropě nabízí také možnost si na vlastní oči prohlédnout některá zvířata, která člověk běžně nepotká, v temné komnatě může člověk poslouchat zpěv jednotlivých ptáků. Na časové ose se může podívat, jaká fauna a flóra byla v Saském Švýcarsku před několika stovkami let. Celá výstava je doplněna multimediálně – v nabídce jsou filmy navozující tajemnou atmosféru údolí, propastí a skal, ale stejně tak i dokumentární, pojednávající o vzniku pískovcových skal. Kulisy skal vypadají jak skutečné a dalekohledem či lupou se na nich dají pozorovat i ta nejmenší zvířata. Centrum nabízí

také možnost k občerstvení a ubytování. Pravidelně jeho zaměstnanci pořádají přednášky či semináře, na nichž prezentují své projekty. Do budoucna usilují také s větší spoluprací na české straně, které ale ovšem zatím ztroskotala na stejném bodě a tím je nalezení vhodného partnera na české straně. /příloha 11/

6. Závěrečné hodnocení

Velmi příjemným překvapením pro mně byla již fungující přeshraniční spolupráce ve vybrané oblasti. Potenciál této oblasti i celé České republiky je samozřejmě stále daleko vyšší, ale jednotlivé MAS či organizace stále častěji tuto spolupráci vyhledávají, protože její přínos vidí především ve vyšší finanční podpoře, které se jim na takovéto projekty vrchovatě dostává, ale velký vliv na stále častější kooperace mezi přeshraničními partnery má i vzájemné předávání informací při seminářích a školeních.

Bohužel jsem se při zpracovávání práce setkala velmi často s problémem, že aktuální data nebyla k dispozici. Od roku 2007 se sice měly čerpat prostředky ze strukturálních fondů, ale jejich rozpočet na celé plánovací období byl schválen teprve před pár dny a pokud vše půjde podle plánu, mělo by dojít k přijetí žádostí ke konci kalendářního roku a pak teprve se samotnou realizací projektu a čerpáním těchto účelových podpor. Metody LEADER se již nebude využívat v samostatném programu, jako tomu bylo dosud, ale v dalším plánovacím období bude tvořit metodickou čtvrtou osu Programu rozvoje venkova (EAFRD). Abych mohla pracovat s aktuálními dokumenty, kontaktovala jsem často osoby odpovědné za psaní metodiky jednotlivých programů. Dostala jsem tak k dispozici alespoň jejich pracovní verze.

Ve druhé části jsem se snažila na programy podpory venkovských oblastí navázat jednotlivými projekty, přičemž jsem se zaměřila právě na projekty, realizované v příhraniční oblasti a úzce související se zlepšením života na venkově a rozvojem cestovního ruchu v těchto oblastech. Pomocí mnou zpracovaného dotazníku jsem komunikovala s jednotlivci, MAS, či krajem, který je za dané projekty zodpovědný. Velmi pozitivně musím hodnotit reakce především německé strany, kdy jsem téměř ve všech případech dostala vyplněný dotazník obratem zpět, v případě, že mnou kontaktovaná osoba nebyla osobou kompetentní, ve většině případů na můj průvodní dopis a dotazník zareagovala a s omluvou, že v dané problematice nemá potřebné informace a můj dotazník na příslušná místa odeslala.

Dle mého názoru, jak jsem si jej mohla za dobu celého zpracovávání mé práce postupně utvořit, je v českém i německém pohraničí v dané oblasti velké množství projektů

zaměřených na cestovní ruch. Nemohla jsem je do své práce obsáhnout bohužel všechny, zaměřila jsem se tedy pouze na projekty větší a pro mě zajímavější a také na ty, které projevíly zájem na tom se veřejně prezentovat. Finanční částky, které do této oblasti ročně „přitékají“ jsou stále vyšší a se vstupem do Evropské unie a možností čerpání finančních podpor ze strukturálních fondů má Česká republika velký potenciál pro rozvoj této oblasti, ale bude samozřejmě záležet na tom, jak této možnosti bude využívat.

Pokud se ale najde dostatek schopných a kreativních lidí, kteří budou neúnavně usilovat o realizaci svých projektů, které budou přispívat a sloužit společnosti dané oblasti a ne primárně ke zviditelnění vlastních organizací či vlastní osoby, může se Česká republika rychle zařadit v oblasti cestovního ruchu a rozvoje venkova mezi Německo a další vyspělé státy Evropské unie, kde je systém financování těchto oblastí ze strukturálních a národních fondů běžnou praxí.

Práce byla zpracovaná díky finanční podpoře Česko-německého fondu budoucnosti, kde také byla odevzdána a obhájena jako výstupní práce za zahraničního studia.

7. Seznam použitých zdrojů

7.1. Literatura

- 1) Kolektiv autorů. Nová regionální politika. 1.vyd.: Praha 2002. ISBN 80-903064-1-1
- 2) Postránecký, Josef. Regionální politika v Evropské unii a České republice. 1.vyd.:Praha 1996. ISBN 99-00-03057-X
- 3) Ministerstvo zemědělství České republiky. Národní strategický plán rozvoje venkova České republiky na období 2007-2013. Praha, duben 2006.
- 4) Ministerstvo zemědělství ČR. Pravidla poskytování dotací ze státního rozpočtu v rámci programu LEADER ČR. Praha 2006. Pracovní dokument
- 5) Ministerstvo zemědělství ČR. Výroční zpráva o operačním programu Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství. Praha 2005

7.2. Internetové zdroje

- 1) www.kraj-lbc.cz
- 2) www.kr-ustecky.cz
- 3) www.kr-karlovarsky.cz
- 4) www.ziel3-cil3.eu
- 5) www.malerweg.de
- 6) www.mze.cz
- 7) www.mmr.cz
- 8) www.crr.cz
- 9) www.leaderplus.de
- 10) www.sachsen.de
- 11) www.interreg3a.info
- 12) www.csu.cz
- 13) www.lanu.de
- 14) www.venkovskyprostor.cz
- 15) www.chomutov-mesto.cz
- 16) www.dotace-interreg.cz
- 17) www.zittau.de
- 18) www.goerlitz.de
- 19) www.sb-sokolov.cz
- 20) www.elberadweg.de
- 21) www.leadercr.cz
- 22) www.sachsische-schweiz.de
- 23) www.landschaft-zukunft.de
- 24) www.weisseritzkreis.com
- 25) www.Ira-saechsische-schweiz.de
- 26) www.oberlausitz.com
- 27) www.euregio-egrensis.org
- 28) www.euroregion-erzgebirge.de
- 29) www.euroregion-elbe-labe.de
- 30) www.strukturalni-fondy.cz

7.3. Publikace

- 1) Malerweg – Elbsandsteingebirge
- 2) Ministerstvo zemědělství ČR. Realizace programu LEADER ČR. Praha 2006. ISBN 80-7084-568-6
- 3) Tourismusverband Sächsische Schweiz. Sächsische Schweiz – Ihr Urlaubsmagazin. Pirna 2007
- 4) Sachsen-Land von Welt. Ferienmagazin Oberlausitz 2007/2008. Kirschau 2007
- 5) Společný technický sekretariát Interreg IIIA. Interreg IIIA 2000-2006. Praha 2006. Centrum pro regionální rozvoj ČR.
- 6) Ministerstvo zemědělství ČR. LEADER-budoucnost venkova. Praha 2007
- 7) Evropská asociace LEADER pro rozvoj venkova, ELARD, 1.vyd., Irsko, 2005, informační leták
- 8) Ministerstvo pro místní rozvoj. Iniciativa Společenství INTERREG IIIA v ČR v letech 2004-2006. Praha 2006. 72s
- 9) Ministerstvo zemědělství ČR. Rozvoj venkova v evropských programech. Průhonice 2003.vyd. Anthony Production s.r.o. ISBN 80-239-2060-X
- 10) Sächsische Landesstiftung Natur und Umwelt. Nationalpark-Zentrum Sächsische Schweiz Bad Schandau. Bad Schandau 2007
- 11) Ministerstvo zemědělství ČR. Das Programm der Unterstützung der Entwicklung von den Landesregionen. Praha 2006
- 12) Nationale Naturlandschaften. Leitbilder – Deutsche Nationalparks, Naturparks und Biosphärenreservate. Potsdam-Golm 2005. EUROPARC Deutschland e.V,
- 13) Sächsische Schweiz/Osterzgebirge. Landschaft Zukunft e.V.
- 14) Oberlausitz. LEADER+ in der Oberlausitzer Heide- und Teichlandschaft. Herausgeber:Marketing-Gesellschaft
- 15) Europa-Haus-Görlitz. Evropské vzdělávací a informační centrum.Görlitz 2004
- 16) Euroregion Neisse-Nisa-Nysa. Was macht sie aus-was macht sie interessant? Zittau 2007
- 17) Naturschutzzentrum „Zittauer Gebirge“. Mezinárodní naučná stezka Lužické hory a Žitavské pohří
- 18) Marsch Mario. Exkursionsführer Tourismusgeographie und –ökologie. Dresden 2007

8. Seznamy

8.1. Tabulky

<i>Tab. 1 - Zastoupení LAG v EU podle zaměření svých aktivit</i>	<i>14</i>
<i>Tab. 2 – LEADER ČR a jeho realizace v letech 2004-2006</i>	<i>20</i>
<i>Tab. 3 – Profil účasti spolkové země Sasko na programu LEADER+ v letech 2004-2006.</i>	<i>21</i>
<i>Tab. 4 – Rozdělení dotací mezi ziskové a neziskové organizace.....</i>	<i>22</i>
<i>Tab. 5 – Typy projektů v rámci jednotlivých dotačních titulů</i>	<i>23</i>
<i>Tab. 6 – Obecná kritéria hodnocení záměrů MAS.....</i>	<i>25</i>
<i>Tab. 7 – INTERREG IIIA ve faktech.....</i>	<i>28</i>
<i>Tab. 8 – Předmět podpory projektů zařazených do Cíle 3/Ziel 3 v Česko-saském příhraniční oblasti.....</i>	<i>31</i>

8.2. Seznam obrázků

<i>Obr. 1 – Mapa Ústeckého kraje.....</i>	<i>7</i>
<i>Obr. 2 – Mapa Libereckého kraje.....</i>	<i>8</i>
<i>Obr. 3 – Mapa Svobodné země Sasko.....</i>	<i>9</i>
<i>Obr. 4– Srovnání počtu obyvatel žijících v EU</i>	<i>Obr. 5 – Podíl plochy, v níž jsou činné LAG</i>
	<i>14</i>
<i>Obr. 6 – Procentuální vyjádření podpořených projektů v období 2004-2006.....</i>	<i>16</i>
<i>Obr. 7– Jednotlivé osy programu EAFRD.....</i>	<i>17</i>
<i>Obr. 8 – MAS podpořené z programu LEADER ČR v letech 2004-2006.....</i>	<i>19</i>
<i>Obr. 9 – MAS podpořené v roce 2005 z LEADER+</i>	<i>19</i>
<i>Obr. 10– Regiony zařazené do programu LEADER+ ve spolkové zemi Sasko.....</i>	<i>20</i>
<i>Obr. 11 – Grafické znázornění dotačního území pro podporu přeshraniční spolupráce mezi ČR a Svobodným státem Sasko 2007-2013.....</i>	<i>27</i>

8.3. Seznam citací

- [1] *Evropská asociace LEADER pro rozvoj venkova, ELARD, 1.vyd., Irsko, 2005, informační leták*
- [2] *Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky, OP Česká republika – Sasko, 5.vyd., Praha, název nakladatelství, 2007, počet stran*

9. Poděkování

Děkuji všem konzultantům, kteří se podíleli na zpracování mé bakalářské práce. Za cenné informace o metodě LEADER především paní Haně Havelkové z MZe ČR, za informace o programu Interreg a jeho nástupnickém programu Cíl 3/Ziel 3 RNDr. Jiřímu Horáčkovi, řediteli odboru regionální přeshraniční spolupráce MMR ČR a Ing. Josefu Židovi z oddělení realizace předstupních programů a iniciativy Interreg. Cenné informace z německé strany mi poskytla především paní Antje Lehmann z MAS Oberlausitz a pan Kai Grebasch, projektový manager a tiskový mluvčí města Görlitz při kampani k soutěži o kulturní hlavní město Evropy (Görlitz/Zgorzelec – Europastadt). Velký dík samozřejmě patří i všem, kteří spolupracovali na mém projektu vyplněním dotazníků či zasláním bližších informací o svých projektech. Dále děkuji za podporu a radu prof. Solvig Langschwager z univerzity v Zittau/Görlitz, která převzala po dobu mého studia v zahraničí záštitu nad mou prací.



Za finanční podporu celého projektu děkuji Česko-německému fondu budoucnosti.

PŘÍLOHY